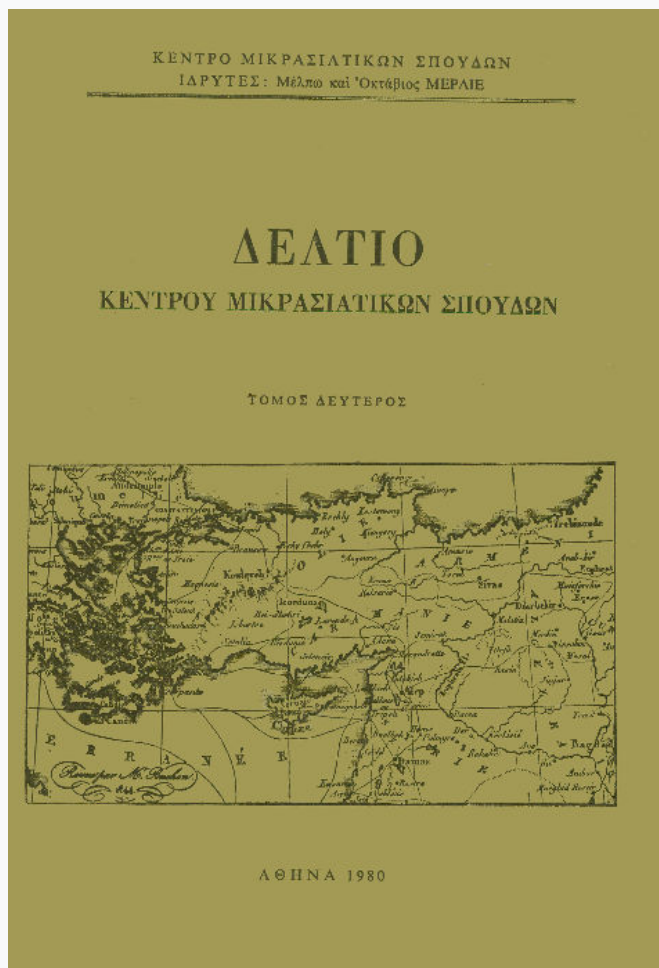

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 2 (1980)

Χειρόγραφα πριν το 1922 στο κέντρο μικρασιατικών σπουδών

Ιωάννα Πετροπούλου

doi: [10.12681/deltiokms.255](https://doi.org/10.12681/deltiokms.255)

Copyright © 2015, Ιωάννα Πετροπούλου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πετροπούλου Ι. (1980). Χειρόγραφα πριν το 1922 στο κέντρο μικρασιατικών σπουδών. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 2, 243–268. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.255>

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὰ μικρασιατικά χειρόγραφα τοῦ περασμένου αἰώνα, τεφτέρια, κατάστιχα κοινοτικά πού βρίσκονται στο Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ἔφτασαν στήν Ἑλλάδα μέ τήν καταστροφή, ὅταν οἱ πρόσφυγες τὰ κουβάλησαν μαζί τους σάν πατρογονικά κειμήλια: πέρα ἀπό τίς λιγοστές αὐτές γραπτές μαρτυρίες, δέν εἶχαν νά στηριχτοῦν παρά μόνο στή μνήμη τους, σάν θέλαν ν' ἀνασυγκροτήσουν τίς ἱστορικές πραγματικότητες τῶν μακρινῶν κοιτίδων.

Τό ἔργο τοῦ Κέντρου, ἔργο ἀποτύπωσης ὅλου τοῦ φάσματος ζωῆς στίς «χαμένες πατρίδες» στηρίχτηκε σ' αὐτό τό μνημονικό τῶν φορέων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἐτσι, ἡ καταγραφή τοῦ παρελθόντος τοῦ ἑλληνισμοῦ κρυσταλλώθηκε μέσα ἀπό τίς διαθλαστικές ἐπεξεργασίες πού ἐπέβαλε ἡ ἱστορική στιγμή και κάτω ἀπό τήν πίεση πού αὐτή ἀσκούσε τόσο στούς ἴδιους τοὺς πληροφορητές ὅσο καί σ' ἐκείνους πού ἐπιχειροῦσαν νά ἐκμαιεύσουν τίς πληροφορίες. Ὁ προφορικός λόγος πού καταγράφηκε, τό ὑλικό δηλαδή, στάθηκε ἀπότοκο μιᾶς νοητικῆς λειτουργίας πού ἀνέσυρε τὰ γεγονότα διαβρωμένα ἀπό τή συναισθηματική φόρτιση τῆς καταστροφῆς.

Σήμερα πού οἱ παραδοσιακές μέθοδοι τῆς λαογραφίας ἀρχίζουν ν' ἀμφισβητοῦνται¹, τό προφορικό ὑλικό δέν ἀντιμετωπίζεται πιά σάν αὐτόνομη γνώση. Εἶναι μάλλον ἓνα φανέρωμα τῶν νοοτροπιῶν πού διαμόρφωσαν οἱ δέκτες τῶν γεγονότων γιά τήν ἴδια τους τήν ἱστορία, νοοτροπιῶν, ἄλλωστε, πού ἔφτασαν ὡς ἐμᾶς ἀφοῦ πέρασαν ἀπό ἓνα δεύτερο διαθλαστικό πρίσμα, τοὺς συλλογεῖς ὑλικοῦ. Ὡστόσο, τώρα πού στέρεψαν ὅσες πηγές ἄρδευαν τό σῶμα τῶν πληροφοριῶν –ἡ τρίτη γενιά προσφύγων κατέχει λιγότερα ἀπό

1. «Ἄν ... γιά τίς ἀνθρωπιστικές ἀλλά καί γιά τίς θετικές πιά ἐπιστήμες δέν μπορούμε ὅπως παλιότερα, νά ἐπικαλεστοῦμε τό ἐπιχείρημα τῆς «ἀντικειμενικότητας» τῆς γνώσης καί τῆς ἐπιστημονικῆς ἀνιδιοτέλειας, εἰδικά γιά τή Λαογραφία πρέπει ... νά παραδεχτοῦμε πὼς πρόκειται γιά ἐπιστήμη κατεξοχὴν ἰδιοτελῆ. Κι αὐτό γιατί ὁ «λαὸς» εἶναι μιὰ ἔννοια ρευστή καί ἰδιαίτερα εὐεπίφορη σέ ἰδεολογικές χρήσεις καί καταχρήσεις». Ἀλκή Κυριακίδου-Νέστορος, *Ἡ θεωρία τῆς ἑλληνικῆς λαογραφίας*, Ἀθήνα, 1978, πρόλογος σ. 10.

τοὺς προπάτορές της— δὲν ἀπομένει παρὰ ὁ δρόμος τῆς διασταύρωσης τοῦ προφορικοῦ λόγου μὲ ἄλλης προέλευσης πληροφορίες καὶ μάλιστα γραπτές.

Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς προοπτικῆς ἐντάσσεται καὶ ἡ σύνταξη καταλόγου χειρογράφων.

Εἶναι τετρακόσια ἑβδομήντα τέσσερα τὰ χειρόγραφα στὸ σύνολό τους καὶ ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνονται ἀπὸ τὸ 1939. Τὸ μεγαλύτερο τμήμα τους γράφτηκε κατὰ προτροπὴ τοῦ Κέντρου μετὰ τὸ 1950, βάσει καθορισμένου ἐρωτηματολογίου ποὺ συμπληρωνόταν ἐλεύθερα ἀπὸ τοὺς πληροφορητές. Ἡ ὑπαρξὴ ἐρωτηματολογίου ἀποσκοποῦσε τόσο στὸ νὰ παροχετεύσει τὴν κατακερματισμένη τους μνήμη, ὅσο καὶ στὸ νὰ ὑποβοηθήσει τὶς ἐπιστημονικὲς ἐπιλογές τοῦ ἴδιου τοῦ Κέντρου ἐφοδιάζοντάς το μὲ στοιχεῖα ποὺ ἐντάσσονταν στοὺς προσανατολισμούς του. Ἀπὸ αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἄποψη τὰ τετράδια τῶν πληροφορητῶν (πρωτότυπα ἢ ἀντίγραφα χειρῶν γραφὰ ἢ δακτυλόγραφα), ἀποτελοῦν θεματικὰ συμπλήρωμα καὶ προέκταση τοῦ προφορικοῦ ὕλικου, μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι γράφονταν συχνὰ ἀπευθείας ἀπὸ τὸ χέρι τῶν προσφύγων.

Δύσκολα θὰ μπορούσαν σήμερα νὰ χρησιμεύουν σὰν ἀσφαλῆ ἱστορικὰ τεκμήρια γιὰ τὴν ἐκεῖ ζωὴ τῶν ἐλληνικῶν μειονοτήτων, κείμενα ἔτσι ὑπαγορευμένα καὶ φορτισμένα ἀπ' τὶς ἀνάγκες τῆς περιόδου ποὺ ἀκριβῶς ἄρχιζε μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ 1922.

Ἀποτελοῦν πολὺ περισσότερο, τεκμήρια τῶν συνειδήσεων ποὺ διαμόρφωσαν οἱ πρόσφυγες ἐδῶ, στὸ χῶρο ὑποδοχῆς, μὲ τὴ διαδικασίαν ἐνσωμάτωσής τους στὸ ἐλληνικὸ κράτος.

Τὰ ὑπόλοιπα κείμενα εἶδαν τὸ φῶς δίχως τὴ μεσολάβηση κάποιου συλλογικοῦ ὕλικου, ἀπορρέοντας μόνον ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ προαίρεση τοῦ γραφέα. Ἐδῶ ἀκριβῶς θὰ περιγραφοῦν τὰ χειρόγραφα ἐκεῖνα ποὺ γράφτηκαν πρὶν τὸ 1922 καὶ σὲ γλώσσα ἐλληνικὴ. Οἱ φορεῖς τους, ὅσο κατέγραφαν τὰ βιώματά τους, διάνυναν μιὰ ἱστορικὴ πορεία, ζοῦσαν ἀκόμα μέσα σ' ἓνα πλῆγμα κοινωνικῶν σχέσεων ποὺ δὲν εἶχε διαταραχθεῖ ὀριστικά.

Ἀντικείμενο τῆς ἐργασίας εἶναι, ἐπομένως, ὅ,τι καταγεγραμμένο πρὶν τὴ μεγάλη τομὴ ἔφτασε ὡς ἐμᾶς, καὶ ὅχι ἡ προγραμματισμένη ὑστερόχρονη συγκομιδὴ.

I. ΤΑ 22 ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

Τὰ χειρόγραφα ποὺ θὰ περιληφθοῦν στὸν κατάλογο στὴ χρονολογικὴ τους σειρά, εἶναι ὅλα κι ὅλα εἰκοσιδύο². Καλύπτουν μιὰ ἑβδομηκονταετία³ τὸ

2. Παραλείπεται ἀπὸ τὸν κατάλογο χειρόγραφο τοῦ 1897 (222 φφ) ποὺ βρισκόταν στὴν κατοχὴ τοῦ Μανουὴλ Γεδεών καὶ ἐπιγράφεται «Ἔργα καὶ ἡμέραι τοῦ Ἀνθιμου Ἀλεξοῦδη, μητροπολί-

παλαιότερο άρχίζει νά γράφεται τό 1852 καί τό νεώτερο καί τελευταίον στόν κατάλογο εἶναι τοῦ 1920³. Κρατήθηκε ἡ γεωγραφική διαίρεση ὅπως αὐτή δηλώνεται στοὺς καταλόγους τοῦ Κ.Μ.Σ. Ἡ καταχώρηση ἐγίνε με βάση τό περιεχόμενο, τό σημεῖο ἀναφορᾶς τοὺς ἢ τὴν προέλευση τοῦ γραφέα καί ὄχι με κριτήριον τὸν τόπον ποὺ γράφθηκαν, πράγμα ἄλλωστε καί τυχαῖον, ἂν ὑπολογίσει κανεῖς τὴν κινητικότητα τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς ποὺ ἐξασκοῦσαν διαδοχικὰ τό ἐπάγγελμα τοῦ ἐμπόρου, τοῦ δασκάλου ἢ τοῦ ἱερωμένου.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ 22 χειρόγραφα εἶναι Καππαδοκικά κι αὐτὸ γιὰτί οἱ ἐπιστημονικοὶ προσανατολισμοὶ τοῦ Κέντρου, στραμμένοι στό χωρὸν αὐτό, ἀντλοῦσαν κυρίως ἀπὸ τοὺς ἄλλοτινοὺς κατοίκους του, πληροφορίες καί ὕλικόν. Ἡ ἀκόλουθη εἰκόνα ποὺ παρουσιάζεται εἶναι ὅπωςδὴποτε συγκυριακή: δεκάξι χειρόγραφα «Καππαδοκικά», τρία «Ποντιακά» καί τρία «Γενικά Μικρασιατικά». Ἀταύτιστος παραμένει ὁ γραφέας σὲ δύο χειρόγραφα⁴, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα εἰκοσι ἀνήκουν σὲ δεκαπέντε πρόσωπα σχετικὰ ξεχασμένα στό χωρὸν τῆς ἐλλαδικῆς λογιόσύνης. Στὴν ἐργασία αὐτὴν ἄλλωστε, οἱ ταυτίσεις προσώπων ἐγίναν μέσα ἀπὸ τίς μνεῖς τῶν μεταγενεστέρων καί μόλις ποὺ φτάνουν νά χαράξουν τό περίγραμμα κάποιων μορφῶν: τὰ χειρόγραφα ἀντιμετωπίζονται ἐδῶ σὰ σπαράγματα νοοτροπιῶν, παρὰ σάν πρώτη ὕλη γιὰ τὴν τροφοδότηση χαρακτηρολογικῶν ἀναζητήσεων.

Ἄν ἐξαιρέσουμε τὸν Παῦλον Καραλίδην (στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται ἀνέκδοτον ἔργον του, τοῦ 1872) ποὺ ἡ μεταγενέστερη δουλειὰ τοῦ ἀπλώθηκε ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια μιᾶς ἐπαρχιακῆς, τοπικῆς ἱστορίας, οἱ γνωστότεροι ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους, δύο δάσκαλοι, ὁ Ἀναστάσιος Μ. Λεβίδης καί ὁ Φίλιππος Π. Ἀριστόβουλος κινήθηκαν συνειδητὰ μέσα στὰ πλαίσια τῆς «μικρασιατικῆς» παιδείας: περιγράφοντας ἀποκλειστικὰ τὴν περιοχὴ τοῦ ὀρθότου: ἀποσκοπώντας στό φωτισμὸ τῶν τουρκόφωνων χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῆς Ἀνατολῆς ὁ δεῦτερος, στὴ γραμμὴ ποὺ εἶχε χαράξει ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 18ου αἰῶνα ὁ Νεόφυτος Μαυρομμάτης⁵.

τοῦ Ἀμασεῖας» (Δωρεὰ τῆς Σοφίας Μ. Γεδεών). Ἐντοπίστηκε στό τμήμα χειρογράφων τοῦ Κ.Μ.Σ. ὅταν ὁ κατάλογος εἶχε φτάσει πιά στὴν τελικὴ του μορφὴ. Γιὰ τὸν Ἀλεξοῦδρον πάντως πρὸ χειρὸς Χ.Γ. Πατρινέλλου, *Δημοσιεύματα τοῦ Μανουὴλ Γεδεών, ἀναλυτικὴ ἀναγραφή*, Ἀθήνα, 1974, σ. 38, 92, καθὼς καί Μ. Γεδεών, «Ἐπιφανεῖς κληρικοὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν (1821 - 1921)», *Πανελλήνιον Λεῖκωμα Ἑθνικῆς Ἐκατονταετηρίδος 1821 - 1930*, ἐκδότης Ἰωάν. Χ. Χατζηιωάννου, Ἀθήνα, 1930, σ. 53.

3. Βλ. πίνακα Ι.

Συνήθως τὰ χειρόγραφα τοῦ Κ.Μ.Σ. συνοδεύονται ἀπὸ ἓνα δακτυλογραφημένο ἀντίγραφόν τοὺς καί εὐρετήριο ὀνομάτων. Αὐτὸ φυσικὰ ἰσχύει καί γιὰ τὰ 22 χειρόγραφα τοῦ καταλόγου: σημειώνουμε ἐδῶ μόνον ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔχουν δακτυλογραφηθεῖ καί εὐρετηριαστῇ 1/391, 5/472, 6/474, 15/26, 17/276.

4. Στὰ 9/328 καί 14/92.

5. Ὁ Φ.Π. Ἀριστόβουλος δηλώνει ρητὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ στὴν εἰσαγωγὴ τῆς μετάφρασῆς

Τὰ ἔξι χειρόγραφα τοῦ Ἀν. Λεβίδη ποὺ βρίσκονται στὸ Κ.Μ.Σ. εἶναι μοναδικὰ καὶ ἔρχονται πρώτη φορά στὸ φῶς σὰ σύνολο: ἀποτελοῦν ὅλο τὸ βασικὸ ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ λόγιου ποὺ μὲ τὸ ὄραμα μιᾶς πολυδιάστατης περιγραφῆς τοῦ χώρου του, ἴσως κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἔργου ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Charles Texier γιὰ τὴ Μικρὰ Ἀσία⁶, ἀποδύθηκε σ' ἓναν ἀγώνα συγγραφῆς ἀλλὰ καὶ ἐπιτόπιου ἐλέγχου τῆς κάθε πληροφορίας ποὺ μετέφερε: «Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας, ἀψηφὼν τὰς δυσκολίας τῶν ἐλλειπῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, τοὺς διαφόρους κινδύνους ληστῶν, καὶ τὰς πολυειδεῖς κακουχίας εἰς μεμακρυσμένους καὶ ἔρημους τόπους, ὅπου ἤκουεν ὅτι εὐρίσκονται ἀρχαιολογικὰ ἐρεῖπια, ἐξοδεύων ἐξ' ἰδίων καὶ διὰ τοὺς ἐκάστοτε ὀπλοφόρους ὁδηγοὺς αὐτοῦ, τοὺς εἰδήμονας τοῦ τόπου, μισθοδοτῶν αὐτούς, ἐκ τῶν οἰκονομῶν τοῦ γλίσχρου αὐτοῦ διδασκαλικοῦ μισθοῦ ...περιηγῆθη πολλὰ μέρη ... συλλέγων ὕλην ἐπὶ τόπου περὶ παντὸς ἀφορῶντος τὴν Καππαδοκίαν» ὅπως σημειώνει ὁ γιός του Πλάτωνας Λεβίδης⁷.

Ὁ Λεβίδης ἀκολουθεῖ ἄξονες ἀνάλογους μὲ τοῦ Texier (πολιτικὴ ἱστορία, γεωγραφία, ἀρχαιολογία), προτάσσοντας ὁμως τὸ στοιχεῖο τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς: «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» εἶναι ὁ πρῶτος καὶ μοναδικὸς τόμος ποὺ ἐκδόθηκε τὸ 1885⁸. Οἱ ὑπόλοιποι ἔμειναν ἀνέκδοτοι, καὶ ἡ Μέλπω Μερ-

του τοῦ «Γεροστάθη» στὰ καραμανλίδικα (Ἀθήνα 1866), S. Salaville - E. Dalleggio, *Karamanlidika*, III, Ἀθήνα, 1958, 1974, ἀρ. 154. Γιὰ τὸ στόχο τῶν μεταφράσεων τοῦ μητροπολίτη Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Νεόφυτου ποὺ ἐκδίδει στὰ 1718 τὸ «Ἀπάνθισμα τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως» βλ. Salaville - Dalleggio, *Karamanlidika*, I, Ἀθήνα 1958, ἀρ. 2, ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

6. Ἡ γαλλικὴ ἐκδοστὴ ὁλοκληρώθηκε τὸ 1849, ἐνῶ ὁ πρῶτος καὶ μοναδικὸς (:) τόμος τῆς ἐλληνικῆς μετάφρασης κυκλοφόρησε στὴ Σμύρνη τὸ 1873 μὲ τίτλο «Γεωγραφικὴ, ἱστορικὴ, ἀρχαιολογικὴ περιγραφή τῶν πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ... μεταφρασθεῖσα καὶ πολλὰς σημειώσεις ἐπαυξηθεῖσα ὑπὸ Π. Γερακάκη ἱερέως».

7. Βλ. τὴν ἀνέκδοτη βιογραφία τοῦ Ἀναστάσιου Λεβίδη γραμμένη ἀπὸ τὸν γιό του Πλάτωνα τὸ 1935 (ἀριθμὸς εἰσαγωγῆς χειρογράφου: 209). Βλ. ἀκόμα τὸ πολὺ κατατοπιστικὸ ἄρθρο τοῦ Γ. Ἀσκητόπουλου «Ὑπόμνημα περὶ τῆς ἐν Φλαβιανοῖς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ τοῦ Ἀναστασίου Λεβίδου», *Πρακτικὰ Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας*, III (1938), ξη' -οδ'.

8. Ἀς σημειωθεῖ μόνον ἐδῶ, διχῶς νὰ σχολιαστεῖ, ἡ πληροφορία ποὺ δίνει ὁ Μ. Γεδεών γιὰ τὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, «ἐκδοθεῖσαν τῷ 1885 ὑπὸ Ἀναστ. Μ. Λεβίδου ἐκδόontos ὡς ἴδια πάντα τὰ περὶ Καππαδοκίας χειρόγραφα τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου Καισαρείας Εὐστάθιου Κλεοβούλου καὶ τὰ πολὺτιμα, καθὼς ἤκουσα, ἀπομνημονεύματα, τοῦ μακαρίτου Παΐσιου Καισαρείας» (βλ. Μ. Γεδεών «Ἐπιφανεῖς κληρικοὶ», *Πανελλήνιον Λεῖκωμα Ἐθνικῆς Ἑκατονταετηρίδος*, τ. 5, Ἀθήνα 1930, σ. 56) πβ. ἀκόμα τοῦ ἴδιου «Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία (1821 - 1921)», *Πανελλήνιον ...*, ἀ.π., τ. 3, σ. 110.

Ἄλλωστε, ἡ ἀρνητικὴ στάση τοῦ Γεδεών ἀπέναντι στὸν «διδάσκαλο» Λεβίδη δὲν μεταβάλλεται οὔτε μὴ δέκαετία ἀργότερα: ἐπισημαίνει κενὰ καὶ παραλείψει στὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* τοῦ Λεβίδη (βλ. *Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων*, Ἀθήνα 1939, σ. 263). Ἡ πληροφορία ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἀπὸ τὸν Τρύφωνα Εὐαγγελίδη ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καὶ ἀνιψιὸς τοῦ Κλεοβού-

λιε συγκέντρωσε το 1939 ένα μεγάλο τμήμα από το χειρόγραφο έργο του, πού μετά το θάνατο του Λεβίδη, το 1919, βρέθηκε σε συγγενικά χέρια⁹. Το έργο θα έμενε ίσως μέχρι σήμερα άσυμπλήρωτο και κατακερματισμένο άν δεν τύχαινε να γίνει μιá επανασύνδεση με τούς απογόνους του Λεβίδη¹⁰.

Γενική εικόνα για τις ιδεολογικές τάσεις ή το μορφωτικό επίπεδο της εποχής δέν φτάνουν να μάς δώσουν τά εικοσιδυό χειρόγραφα: τά χάσματα είναι πολλαπλάσια του ύλικου. Παρ' όλ' αυτά, άν περιοριστούμε στη δειγματοληπτική εξέταση, ή τρίτομη άλληλογραφία του Φ. 'Αριστόβουλου άφθονα στοιχεία μπορεί νά προσφέρει, ιδίως για τήν κίνηση του βιβλίου ή τά εκπαιδευτικά πράγματα της Καππαδοκίας· τó έργο καλύπτει αδιάκοπα σαράντα περίπου χρόνια της ζωής του από τó 1852 ως τó 1890· ό ίδιος πέθανε τó 1903¹¹. "Αν λοιπόν μ' αυτόν τόν τρόπο άναχθóυμε από τó μερικό στο γενικό, θά μπορούσαμε νά ξεκινήσουμε άκτινωτά υποθέσεις εργασίας στηριγμένες αυτή τη φορά σε μιá στέρεη βάση.

Συμπληρωματικά, ως κρατήσουμε άκόμα τούς «Λόγους» και τά «Έμμετρα Έγκώμια» πού βρίσκονται διάσπαρτα σε όρισμένα από τά υπόλοιπα χειρόγραφα¹². Καθώς έκφωνóνται από πρόσωπα πού κατέχουν κάποια έξουσία στα έπαρχιακά εκπαιδευτήρια, άποτελούν μαρτυρίες τών κοινών τόπων της εποχής, τών ιδεολογικών στερεοτύπων και του συστήματος διοχέτευσής τους μέσα από τά ανάλογα ιδρύματα. Μιá διαφορετική προσπέλαση του ίδιου ύλικου φέρνει στην επιφάνεια λεπτομέρειες –κάθε άλλο παρά μοναδικές– ένδεικτικές όμως γι' αυτό του ιδεολογικού στίγματος του έλληνισμού: πράγμα πού είναι άλλωστε και τó ζητούμενο στις επιμέρους ή τεχνικές, όπως έτούτη έδω, εργασίες.

λου καθώς ό ίδιος τονίζει (βλ. Τρ. Ευαγγελίδου, *Η παιδεία επί τουρκοκρατίας*, 2, 'Αθήνα 1936· πβ. και *Εύρετήριο* έπιμ. Κ.Θ. Λάππα, Κέντρο Νεοελληνικών Έρευνών ΕΙΕ, 'Αθήνα 1973, σ. 38). 'Η είδηση, άν άληθεύει, άφαιρεί ένδεχομένως από τó πρόσωπο του Λεβίδη αίγλη τόση, όση αξία προσδίδει βέβαια στο ίδιο τó σύγγραμμα.

9. Πβ. και Μέλπωσ Μερλιέ, *Τó 'Αρχείο της Μικρασιατικής Λαογραφίας*, 'Αθήνα, 1948, σ. 33-37.

10. Θά ήθελα να εύχαριστήσω θερμά τόσο τόν Κύριο Έμμ. Τσαλικογλου για τή βοήθειά του στην προσπάθειά μου νά ανακαλύψω χειρόγραφα του Λεβίδη, όσο και τήν έγγόνή του 'Α. Λεβίδη, Κυρία Μ. Λυμπεράτου πού δίχως τήν ευγενική της δωρεά ή συλλογή χειρογράφων του Κ.Μ.Σ. θά ήταν τή στιγμή αυτή σημαντικά φτωχότερη.

11. Στο Κ.Μ.Σ. έχουν κατατεθεί τρεις τόμοι της 'Άλληλογραφίας, σύμφωνα όμως με τις πληροφορίες του έγγονου του, Κυρίου Φ. 'Αριστόβουλου, τó έργο ήταν έξάτομο· από τούς τόμους πού λείπουν ένας έχει καταστραφεί ενώ οι υπόλοιποι δυό βρίσκονται σε συγγενικά πρόσωπα στην 'Αμερική. Δυστυχώς, παρά τά στοιχεία πού μοι δόθηκαν από τόν Κύριο Φ. 'Αριστόβουλο, τόν όποιο εύχαριστώ και από έδω θερμά, δέν στάθηκε δυνατή ή άποκατάσταση της χρονολογικής σειράς του έργου.

12. χφ 7/111, 9/328, 10/197, 16/303α, 22/368.

II. ΤΑ ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

α) Καραμανλίδικα

Παραλείπονται από τον κατάλογο όσα χειρόγραφα γράφτηκαν στην τούρκικη γλώσσα ή στην καραμανλίδικη γραφή¹³ γιατί ή παρουσίασή τους απαιτούσε έπαρκή γνώση της γλώσσας. Είναι συνολικά πέντε. (Βλ. πίνακα II).

Τό παλαιότερο βρισκόταν στην κατοχή του Μανουήλ Γεδεών και περιέχει νομικές διατάξεις· κατατέθηκε τό 1974 από τη Σοφία Μ. Γεδεών. Τά παρακάτω τρία χειρόγραφα συνοδεύονται από ελληνικές μεταφράσεις τών Γ. Μαυροχαλυβίδη και Ι. Τσουρουκτσή: οί αυτοβιογραφίες τών Ι. Τιφτικτσόγλου και Σ. Μπατζόγλου καθώς και τό ταξιδιωτικό στά Ίεροσόλυμα του Α. Χατζηογάσσογλου. Τό καραμανλίδικο κείμενο του Χ. Καριπίδη για τό άντάρτικο του Πόντου δέν έχει μεταφραστεί.

β) Άντίγραφα

Ή Ακόμη, δέν θά περιληφθούν στον κατάλογο όσα κείμενα γράφτηκαν βέβαια πριν τό 1922, τό Κέντρο όμως διαθέτει μόνον τά πολύ μεταγενέστερα αντίγραφά τους και όχι τό πρωτότυπο.

Τά αντίγραφα είναι δεκατρία¹⁴ όπως παρουσιάζονται στον πίνακα III, και είτε είναι γραμμένα με τό χέρι τών έπιστημονικών συνεργατών¹⁵, είτε δακτυλογραφημένα¹⁶, ή φωτοαντίγραφα¹⁷.

Έπτά από τά αντίγραφα αποτελούν έρανίσματα του 'χαμένου' πρωτοτύπου (έχουν άντιγραφεί μόνον όρισμένα χωρία που ένδιέφεραν τό Κέντρο)¹⁸. Γενικά, τά θέματα που πραγματεύονται τά αντίγραφα σχετίζονται κυρίως με την τοπική ιστορία¹⁹.

13. Έξαιρέση αποτελεί τό καραμανλίδικο χφ. του Ι. Παντελεημονίδη. Έπειδή τό φύλλο τίτλου και οί υπότιτλοι τών κεφαλαίων είναι ελληνικοί και δηλώνουν με ακρίβεια τό περιεχόμενο, τό χφ. περιλήφθηκε στον κατάλογο (βλ. πίνακα I, χφ. 3/42).

14. Δέν περιλαμβάνεται στον αριθμό αυτό τό φωτοαντίγραφο (καραμανλίδικο) του Χ. Καριπίδη (βλ. Πίνακα II).

15. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 55/7 και ΠΟΝΤ. 70/72.

16. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 63/4, ΚΑΠ. 21/52, ΒΙΘ. 6/32, ΚΑΠ. 40/359, ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47, ΚΑΠ. 67/311 και τό χφ Μ. ΑΣΙΑ 12/477.

17. Τό αντίγραφο ΙΩΝΙΑ 23/414.

18. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 63/4, ΚΑΠ. 21/52, ΚΑΠ. 40/359, ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47.

19. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 63/4 και ΚΑΠ. 55/7 που άναφέρονται στην Καπαδοκία γενικά τό ένα, και στο χωριό Άραβανι τό άλλο, τό αντίγραφο ΒΙΘ. 6/32 είναι πραγματεία για την Κύζικο και Άρτάκη, καθώς και τά τέσσερα αντίγραφα ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47, που άναφέρονται στη Σινώπη.

Τά υπόλοιπα αντίγραφα είναι λαογραφικού (ΠΟΝΤ. 70/72) και αυτοβιογραφικού περιεχομένου (άντίγραφο (ΚΑΠ. 40359), και αντίγραφο Μ. ΑΣΙΑ 12/477). Έπίσης δύο αντίγραφα σχετικά με την εκπαίδευση (ΙΩΝΙΑ 23/414 και ΚΑΠ 21 52).

Τὰ πρωτότυπα κείμενα είναι σήμερα στην πλειοψηφία τους μάλλον δυσπρόσιτα: εκτός από δύο που βρίσκονται στη Βιβλιοθήκη της Έστίας Νέας Σμύρνης²⁰ τὰ υπόλοιπα επιστράφηκαν στους κτήτορές τους πριν από πολλά χρόνια²¹.

Ἡ παρουσίαση τῶν χειρογράφων στηρίχτηκε μεθοδολογικά στὸν *Ὁδηγὸ Καταλόγου Χειρογράφων* τοῦ Λίνου Πολίτη (Ἀθήνα 1961). Ὅπωςδὴποτε τὸ ὕλικο πὺ ἐξετάζεται ἐδῶ ὑπαγορεύει κάποιους διαφορετικότερους τρόπους χειρισμοῦ: γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπιχειρήθηκαν ὀρισμένες μεθοδολογικὲς προσ-
αρμογές*.

Κρατήθηκαν λοιπὸν ὅσα στοιχεῖα βοηθοῦσαν στὴν ἀποσαφήνιση τοῦ ἰδιαίτερου χαρακτῆρα κάθε χειρογράφου, παραλείφθηκαν ὁμως τὰ μεθοδολογικά στοιχεῖα ἐκεῖνα πού, ἐφαρμοσμένα σὲ χειρόγραφα τῶν τελευταίων ἑκατὸ χρόνων λειτουργοῦν σὰν νεκρά κατάλοιπα ἄλλης ἐποχῆς, πὺ τίποτα δὲν φωτίζουν. Στοιχεῖα ὅπως τὸ εἶδος γραφῆς ἢ ἡ ποιότητα τοῦ χαρτιοῦ δὲν εἶναι ἀναγκαστικὰ ἐνδεικτικὰ κάποιας πολιτιστικῆς διαφοροποίησης καὶ δὲν βοηθοῦν τὴν ἔνταξη τοῦ χειρογράφου σὲ μιὰ κατηγορία τουλάχιστον μὲ ὅμοιο τρόπο καὶ στὸν ἴδιο βαθμὸ πὺ συμβαίνει μὲ τὰ παλαιότερα.

Νὰ διευκρινίσω ἀκόμη ὀρισμένα σημεῖα: Ἐδῶσα στὰ χειρόγραφα τοῦ καταλόγου αὐξοντα ἀριθμὸ (ἀναγράφεται στὴν ἀριστερὴ ἄκρη τῆς πρώτης σειρᾶς). Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀκολουθεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ εἰσαγωγῆς τοῦ χφ. στὸ Κ.Μ.Σ.

Μετὰ τὸν κύριο κορμὸ τῆς περιγραφῆς (τίτλο, περιεχόμενο, βιβλιογραφικά στοιχεῖα) ἀκολουθεῖ μιὰ πρώτη παράγραφος (Α) πὺ περιλαμβάνει τὴν παλαιογραφικὴ περιγραφή. Σὲ μιὰ δεῦτερη παράγραφο (Β) ὑπάγονται τὰ βιβλιογραφικά ἢ κτητορικά σημειώματα σύγχρονα τοῦ χειρογράφου καὶ γραμμένα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ γραφέα, ἐνῶ στὴν τρίτη παράγραφο (Ε) ἐνθυμήσεις καὶ σημειώματα μεταγενέστερα ἀπὸ ἄλλο χέρι. Τέλος, στὰ χφ 10/197, καὶ

20. Τὰ πρωτότυπα τῆς ΚΑΠ. 63/4 καὶ ΚΑΠ. 55/7.

21. Τὸ 1953 ἐπιστράφηκε τὸ πρωτότυπο τοῦ ΒΙΘ. 6/32 στὴν οἰκογένεια τοῦ Ἱπποκράτη Μακρῆ. Τὸ χειρόγραφο τοῦ ΚΑΠ. 40/359 ἀνῆκε στὴν Λίτσα Δ. Πεχλιβάνογλου ὡς τὸ 1954. Δὲν ξέρουμε τί ἀπέγινε μετὰ τὸ θάνατό τῆς (1958). Τὸ 1957 δόθηκαν πίσω στὸν Ἀλέξ. Πανώρια τὰ πρωτότυπα τῶν PONT. 43/45, PONT. 42/44, PONT. 44/46, PONT. 45/47. Ὡς τὸ 1959 ὁ Νικόλ. Σαρίογλου εἶχε στὰ χέρια του τὸ χφ τοῦ ΚΑΠ. 21/52. Προσπάθεια τοῦ Κ.Μ.Σ. τὸ 1978 γιὰ τὴν ἀνέυρεση καὶ φωτοτύπησή του στάθηκε ἄκαρπη. Ἐπίσης τὸ 1959 ἐπιστράφηκε στὸν Ἀρχιμῆδη Σιδηρόπουλο τὸ πρωτότυπο τοῦ PONT. 70/79. Τέλος, πρόσφατα, τὸ 1975 καὶ 1978 ἀντίστοιχα, ἐπιστράφηκαν τὸ πρωτότυπο τοῦ ΙΩΝΙΑ 23/414 καὶ τὸ χφ.Μ. ΑΣΙΑ 12/477, στοὺς κατόχους τους Δημ. Στεργιαννόπουλο καὶ Σπ. Παπαϊωάννου.

* Θά' θελα νὰ εὐχαριστήσω τὴν Κυρία Μαρία Σακελλαριάδη γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά τῆς στὸ σημεῖο αὐτό.

11/28 περιλαμβάνεται καὶ τὸ Κ πού ἀναφέρεται στὸ εἰκαστικὸ μέρος τοῦ χειρογράφου· σημειώνονται σχέδια ἢ φωτογραφίες πού τυχὸν ὑπάρχουν.

Οἱ κυριότερες συντομογραφίες

πφ. = παράφυλλα

π.π. = παραπάνω

π.κ. = παρακάτω

ὀ.π. = ὀπου παραπάνω

ἀ.π. = ἀμέσως παραπάνω

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

1/391 1852 - 1890 τόμοι I - III

Φίλιππου Παπαγρηγορίου Ἀριστόβουλου: ἀντίγραφα 2.000 περίπου ἐπιστολῶν πρὸς διαφόρους λογίους τῆς Καππαδοκίας τῆς ὑπόλοιπης Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδας· γράφηκαν στὸ Νέβσεχιρ τῆς Καππαδοκίας· αὐτόγραφο.

Γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Φ. Π. Ἀριστόβουλου, μεταφραστῇ τοῦ «Γεροστάθῃ» στὰ καραμανλίδικα, βλ. S. Salaville-E. Dalleggio, III, ἀριθμὸ καταλόγου 154, 163.

Βιογραφικὰ τοῦ Φ.Π. Ἀριστόβουλου βλ. Μ. Γεδεών *Ἀποσημειώματα χρονογράφου*, Ἀθήνα, 1932, σ. 103 - 105. Ἑκατονταετηρίς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφορείας τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν *Νεαπόλεως Καππαδοκίας (Νεβ-Σεχίρ) 1820 - 1920*, ἐν Κων/πόλει 1920, σ. 58 - 68. Γ. Κουκίδη «Φίλιππος Ἀριστόβουλος ὁ ἀπλὸς δάσκαλος καὶ μέγας εὐεργέτης τῆς Νεαπόλεως» ἐφημ. *Προσφυγικὸς Κόσμος*, ἀρ. 2242 - 43 τοῦ 1974. Ι. Γεωργίου «Ἡ ἐν Καππαδοκίᾳ Νέβσεχιρ», *Μικρασιατικὰ Χρονικά*, Α(1938), 448 κ.ἐ. βλ. ἀκόμα, στὰ καραμανλίδικα, *Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον «Ὁ Ἀστήρ»*, 1913, Κωνσταντινούπολη 1912, 138-145, τῇ βιογραφίᾳ πού δημοσιεύει ὁ Στ. Ι. Λεοντιάδης.

Τόμος I*

1852 - 1872, 23,5 × 17,5, σσ. 842, II.

- πφ. I «Α' Κώδῃς περιέχων τὰς ἐπιστολάς μου». Ἐπιστολὲς α [1] - χλστ' [636].
Οἱ παρακάτω 18 ἐπιστολὲς ἀπευθύνονται σὲ συγγενικά πρόσωπα στὰ καραμανλίδικα: μγ', ξ', ξβ', ξστ', ξη', οστ', οζ', οη', πγ', πε', πστ', πθ', γ γ', γ ε', γ ζ', γ η', ρδ', ρστ'
- A. ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία τεύχη μὲ ἐλάχιστες διαφορὲς στὶς διαστάσεις καὶ τὸ χαρτί· χάσμα μεταξὺ σσ. 650 - 651 (ἐπιστολὲς υλθ', υμ' καὶ ἀρχὴ τῆς υμα')· μεταξὺ τῶν σσ. 760 - 761 ἔχουν ἀποκοπῇ 3 φφ. (χωρὶς χάσμα)· ἡ ἀρίθμηση τῶν ἐπιστολῶν ἀπὸ τὸν ἴδιον· στάχωση ἡμιδερεμάτινι σύγχρονῃ τοῦ χφ.
- B. σ. 841: «ἡ συνέχεια εἰς ἕτερον Κώδικα ἀρχόμενον ἐκ τῆς 637ης ἐπιστολῆς».

* Ὁ τόμος I περιλαμβάνει 150 ὀνόματα παραληπτῶν, ὁ τ. II: 59, καὶ ὁ τ. III: 120. Ἐτοιμάζω ἀλφαβητικὸν κατάλογον τῶν παραληπτῶν.

Τόμος II

1872 - 1876, 24,5 × 18,5, φφ. 63, I

- πφ. I «Β' Κώδεξ περιέχων τὴν συνέχειαν τῶν ἐπιστολῶν μου· Φ[ίλιππος] Π[απα] Γ[ρηγορίου] Ἀ[ριστόβουλος]. Ἐκ τῆς χλζ' [637] - τῆς ψ η' [790]».
 'Ο Γ. Κουκίδης στὸν *Προσφυγικὸ Κόσμο* (ἀρ. φυλ. 2245 τῆς 2.3.74) δημοσιεύει, με' κάποιες παραναγνώσεις, τίς παρακάτω ἐπιστολές: ἀπὸ τὸν τόμο I, τὴν χλε' [635] ἐπιστολὴ πρὸς Λέοντα Μελά τῆς 4 Νοεμ. 1872 - καὶ ὅχι τῆς 4 Σεπτ. 1872 ὅπως ἀπὸ παραδρομὴ σημειώνει. Ἀπὸ τὸν τόμο II, τὴν χπβ' [682] τῆς 30 'Ιουλ. 1873 πρὸς Γεώργιο Ζαρίφη καὶ ψεγ' [763] τῆς 20 Δεκ. 1875 πρὸς Χρηστάκη Ζωγράφου· ἀκόμα, τμῆμα τῆς χνζ' [657] τῆς 3 Μαρτ. 1873 πρὸς 'Ιω. Εὐμολπίδην δημοσιεύτηκε στὸ ἀναμνηστικὸ λεύκωμα *Ἐκατονταετηρίδες... ὁ.π., σ. 64 - 66*.
- A. ἡ ἀρίθμηση τῶν φφ. ἀπὸ τὸν ἴδιον· στάχωση ἡμιδερμάτινη σύγχρονη τοῦ χφ.
- E. φ 63 ' : κατάλογος βιβλίων ἀσυμπλήρωτος: «1) τὸ Περιοδικὸν Ἀνάπλασις εἰς 3 τόμους δεδεμένον 2) Καθῆκον τῶν παίδων 3)... 4)... 5)».

Τόμος III

1876 - 1890, 26 × 20, σσ. 832 - VII. ἀκεφ.

συνέχεια τῶν προηγούμενων:

ἐπιστολές ψ η η' [798] - αω ζ στ' [1896].

Στὸ τέλος λυτά φφ. I - VII (λογαριασμοί, σημειώσεις, ἀποδείξεις βιβλίων) τὰ δύο φφ. καραμανλίδικα·

ἐπισυνάπτεται φωτογραφία του (χ.χ.)

- A. ἐξέπεσαν οἱ σσ. 1 - 8 ὅπου προφανῶς οἱ ἐπιστολές ψ η α' (791) - ψ η ζ' (797), ποὺ λείπουν. Ἡ ἀρίθμηση ὡς τῆ σ. 450 ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Ἀριστόβουλου· σὲ ἐλάχιστες σελίδες ἐπισημαίνονται δυὸ βοηθητικὰ χέρια·

στάχωση ἡμιδερμάτινη σύγχρονη τοῦ χφ.

Πρόελευση: δωρεὰ τοῦ Φ. Ἀριστόβουλου, ἐγγονοῦ (1955).

2/393 1872 26 × 16 σσ. 71, I

Παύλου Καρολίδη: Ἀρχαία Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου.

«Καππαδοκίας καὶ Πόντου ἀρχαιολογία ἥτοι περὶ τῶν πάλαι τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὸν Πόντον οἰκησάντων λαῶν. Πραγματεία ἱστορικὴ. Ἐν Τυβίγγη.» αὐτόγραφο.

γιά τὴ γραφὴ τοῦ Καρολίδη πβ. χειρόγραφο γράμμα του (1883 στὰ γερμανικά) στὸ ἀντίτυπο τῆς Γενναδείου ΤΗ 2619 τοῦ ἔργου του «Τὰ Κόμματα ...» Ἀθήνα 1882.

ἀνέκδοτο· πβ. ὥστόσο Π. Καρολίδη, «Καππαδοκικά» Κων/πολη 1874 ὅπου αὐτοῦσια χωρία τοῦ χφ.

μνεῖα γιὰ ἀνέκδοτο Β' τόμο τῶν Καππαδοκικῶν βλ. Β.Α. Μ[υστακίδη], «Καππαδοκικά. Περιγραφὴ», *Παρνασσός*, ΙΕ' (1893), 369, ὑποσημ. 5· βλ. καὶ Α. Λεβίδη, *Ἱστορικὸν δοκίμιον, τόμος πρῶτος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Δ. Φέξης* Ἀθήνα, 1885, σ. 8, ὑποσημείωση.

- A. ἄγραφες οἱ σσ. 63 - 71. Ἀρίθμηση τῶν σσ. ἀπὸ τὸ συγγραφέα.

- Ε. σημειώσεις - διορθώσεις στα γερμανικά με μολύβι· στο εσώφυλλο φωτογραφία του συγγραφέα (χ.χ.).

3/42 1881 - 1889 19,5 × 13,5 σσ.38

Ίωάννη Παντελεημονίδη (Άρχιμανδρίτη) «Κώδης τῶν διαφορῶν ἐξόδων. Κέλβερν». αὐτόγραφο.

1. σσ. 3 - 11, 13 - 19 Χωρογραφία περιοχῆς Γκέλβερν· ναοί, κτητορικές ἐπιγραφές. Ἔργα ἐπισκευῆς μονῆς Ἁγ. Ἀναργύρων (1884) Κατάλογος ἐξόδων ἀνέγερσης (1889) Αὐτοβιογραφικὸ σημεῖωμα (καρμανλίδικα).
2. σσ. 21 - 30, 37 - 38 Κατάλογοι (5), ἀντικειμένων καὶ σκευῶν (καρμανλίδικοι). σσ. 31 - 36 «Κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου εὑρισκομένων βιβλίων».

καρμανλίδικο κείμενο (στὸ μεγαλύτερο μέρος του) με ἑλληνικούς τίτλους ἐρμηνευτικούς τοῦ περιεχομένου. Ἐπισυνάπτεται, δακτυλογραφημένη, ἡ ἐλληνικὴ μετάφραση τῶν καρμανλίδικων τοῦ Γ. Μαυροχαλυβίδη.

Γιὰ τὸν Ι. Παντελεημονίδη καὶ τὴ μονή Ἁγ. Ἀναργύρων βλ. Α. Λεβίδη, *Αἱ ἐν Μονολίθοις Μοναί*, Κωνσταντινούπολις, 1899, σ. 129.

Βλ. ἐπίσης Μ.Α. Νομίδου «Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Παντελεημονίδης», *Ξενοφάνης*, 6, Ἀθήνα, 1909, 255 - 262 (ἄρθρο με τὴ μορφή ἐπιστολῆς πρὸς τὸν διευθυντὴ τοῦ περιοδικοῦ Μαργαρίτη Εὐαγγελίδη). Βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Παντελεημονίδη δίνει καὶ ὁ Μ. Γεδεών, *Μνεία τῶν πρὸ ἐμοῦ*, Ἀθήνα, 1934, σ. 308 - 309 ὅπου καὶ προσωπογραφία του. Πβ. ἀκόμα Ἰω. Α. Ἀκακιάδου, *Ἡ Καρβύλη τῆς Ναζιανζοῦ*, Ἀθήνα, 1928, σ. 109 - 118, ὅπου ἀναδημοσιεύονται οἱ πληροφορίες τοῦ Μ. Νομίδη.

- Α. ἔξι σελίδες ἄγραφες· ὀρισμένες σελίδες σκισμένες στὴν ἄκρη· στάχωση σημερινή.

Προέλευση: δωρεὰ τῆς Μ. Λουκίδου (1956).

4/24 1883 19,5 × 13 σσ. 380 + 48', XIV

Ίωάννη Κουγιουμτζόγλου, Ὀδοιπορικὸ ἀπὸ τὴν Καισάρεια Ἀθήνα: 1882 - 1883

1. σσ. 1 - 96, 97 - 137 «Ἡ Μικρὰ Ἀσία» περιγραφή πορείας ποὺ καταλήγει στὴ Σμύρνη· ἐνδιάμεσοι σταθμοί. «Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος Τήνος, Σύρος, Πειραιᾶς, Ἀθήνα, διάφορα ἀξιοθέατα». σσ. 134 - 137 καρμανλίδικα.
2. σσ. 286 - 365 Σημειώσεις περὶ Καπαδοκίας (ἐλληνικά, ἀγγλικά, καρμανλίδικα). Χρησιμοποιεῖ γιὰ πηγὲς βυζαντινούς χρονογράφους, περιηγητές, ἀρχαιολόγους καὶ παρέμπει με λεπτομέρεια στίς ἐκδόσεις.
Ἀντιγραφή ἀρχαίων ἐπιγραφῶν βλ. καὶ χφ. 8/473

ἀπὸ τίς ἀναφορὲς τοῦ γραφέα στὴν Manchester Free Reference Library (σσ. 305, 319, 339, 341) συμπεραίνουμε ὅτι τὸ χφ. (ἂν ὄχι ὅλο τουλάχιστον ἓνα τμήμα του), γράφτηκε στὸ Manchester ποὺ ἦταν καὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ.

τὸ χφ. γραμμένοσὲ ἐντυπο ἀγγλικὸ ἡμερολόγιο (Almanach): Λονδίνο 1882· προηγούνται (σσ. 1 - 48') ἐντυποὶ πίνακες καὶ σσ. I - XIII λευκὲς (Βλ. Α).

- A. γραμμένο στὰ λευκά φύλλα ἡμερολογίου (βλ. παραπάνω)
ἄγραφες οἱ σσ. I - XIII, 138, 140 - 285, 366 - 380
ἡ ἀρίθμηση ἐντυπη τοῦ ἡμερολογίου
ἡ στάχωση τοῦ ἡμερολογίου.
- E. σσ. XIV, 139: βιογραφικά περὶ Κουγιουμτζόγλου· σημειώσεις τοῦ δωρητῆ(ς)
Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Α. Κουγιουμτζόγλου (1953).
5/472 1884 - 1885 20 × 16 σσ. 130, IV
«Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Θεολογίας»
Παραδόσεις Θεολογίας ὅπως διδάχτηκαν ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Κωνσταντῖνο Βαφείδῃ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης· ἀτελές· γραμμένο στὴν Κωνσταντινούπολη.
- A. ἄγραφες οἱ σσ. 103 - 130. ἀρίθμηση τοῦ γραφέα.
- B. στὸ ἐξώφυλλο: «Χρήστου Γεωργ. Τσόγκα 1886 - 1887 ἀποφοίτησε»
πφ. III «τοῦ Χρήστου Γεωργ. Τσόγκα μαθητοῦ τῆς Διῆς τάξεως τῆς κεντρικῆς Ἱερατικῆς σχολῆς, τμήματος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς».
- E. πφ. I, II σημείωμα, σφραγίδα σχετικὰ μὲ τὴ δωρεά.
Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Α. Καρατζόγλου (1960)
Γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο Βαφείδῃ (1848 - 1899) καὶ τὸ ἔργο του, βλ. Β. Σταυρίδου, *Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης 1844 - 1923*, Α, Ἀθήνα, 1970, σ. 84 - 85
6/474 1890 - 1898 28,5 × 20 σσ. 740, XIV
Ἀναστασίου Μ. Λεβίδῃ, Περὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Πολιτικὴ Ἱστορία. Περιγραφὴ - Χωρογραφία Καππαδοκίας. Περὶ Καππαδοκικοῦ Πολιτισμοῦ· αὐτόγραφο.
σσ. 1 - 8 βλ. πκ. 2
1. σσ. 8 - 34, 221 - 254: «Γενικὴ περιγραφὴ τῆς Μ. Ἀσίας». Διαίρεση, πληθυσμός, γεωγραφία, πίνακες ἀποστάσεων ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν σταθμῶν, ὁδῶν, σιδηροδρόμων, βιβλιογραφία (περιηγητές).
  2. σσ. 1 - 8: Εἰσαγωγικά γιὰ τὴ σπουδὴ τῆς ἱστορίας (1890)
σσ. 35 - 169: «Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας»· καταγωγὴ τῶν Καππαδοκῶν, «διαίρεσις τῆς καππαδοκικῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν (1898)».
  3. σσ. 255 - 331: «Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Καππαδοκίας».
σσ. 337 - 480, 489 - 667, 671 - 740: «Πολιτικὴ Γεωγραφία».
σ. 355: πίνακας· πληθυσμοί, σχολεῖα, ἐκκλησίαι.
σσ. 365 - 86: Μετάφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ch. Texier, *Description de l'Asie Mineure...*, Paris, F. Didot, 1839 - 1899, v. I - III.
  4. σσ. 175 - 220, 481 - 87: «Περὶ Καππαδοκικοῦ πολιτισμοῦ».
σσ. 193 - 220: «Ἐπίμετρον»: ἑννέα ἀντίγραφα πατριαρχικῶν γραμμάτων καὶ σιγιλίων (1798 - 1861).

1. Πατριαρχικός άφορισμός «κατά ραδιούργων τινων Φλαβιανών», του Γρηγορίου του Ε' (1798).
2. Πατριαρχικό σιγίλιο γιά τή σύσταση Κοινοβιακής σχολής στήν Καισάρεια, του Νεοφύτου Ζ' (1799).
3. Πατριαρχική άπανταχούσα «ἐπί τῷ συνάγειν (...) βοήθειαν» γιά τήν Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου (Φλαβιανά. Ζιντζίντερε) του 'Ιερεμία Δ' (1810).
4. Πατριαρχικό καί συνοδικό γράμμα περί τῆς Σχολῆς καί Ι.Μ.Τ. Προδρόμου, του Κωνσταντίου Α' (1833).
5. Σιγίλιον περί τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Ι.Μ.Τ. Προδρόμου, του 'Ιωακείμ Β' (1861).
– Βλ. καί χφ. 12/29, σσ. 159 - 163.
6. Σιγίλιο περί τῆς 'Ελληνικῆς Σχολῆς Συνασού του Γρηγορίου Ε' (1821).
– Βλ. Ρίζου 'Ελευθεριάδη, *Συνασός*, 'Αθήνα 1879, 28 - 35.
7. Σιγίλιο περί τῆς Σχολῆς 'Ιντζέσού, του Γρηγορίου Στ' (1839).
8. Σιγίλιο περί τῆς Σχολῆς Καγιάπαση (Νίγδης) του Γερμανού Δ' (1845).
9. Σιγίλιο περί τῆς Σχολῆς στό Φερτέκι, του 'Ανθίμου.
– χ.χ., κολοβό.

σσ. 481 - 487. «Μοναστήριον τῶν 'Αρχαγγέλων ἐν Καππαδοκίᾳ», Περιγραφή. – 'Εράνισμα ἀπό ἔντυπο στά ρωσικά. 'Αναλυτικῆς πληροφοριῆς στή σ. 487.

φφ. I - XIV (λυτά):

- φ. I: σημειώσεις γιά τήν ἔκταση καί τόν πληθυσμό διαφόρων κρατῶν.
φφ. II - IV: Σπάραγμα ἀπό τό κύριο σῶμα του χφ., προφανῶς ἡ θέση του εἶναι μετὰ τή σ. 220. – Δίφυλλο ἀκέφαλο.
φφ. V - VI: Κείμενο στά караμανλίδика (1902). (Διαθήκη του Λεβίδη).
φφ. VII - XIV: Βιογραφία του Α.Μ. Λεβίδη, γραμμένη ὕστερα ἀπό τόν θάνατό του, ἀπό τόν γιό του, Πλάτωνα Λεβίδη.

Τό χφ. ἀποτελεῖ τοὺς τόμους Β καί Γ τοῦ κυριότερου ἑλληνογλωσσου ἔργου του Λεβίδη· «'Ιστορικὸν δοκίμιον διηρημένον εἰς τόμους τέσσαρας καί περιέχον τήν θρησκευτικὴν καί πολιτικὴν ἱστορίαν, τήν χωρογραφίαν καί ἀρχαιολογίαν τῆς Καππαδοκίας», ἀπό τό ὅποιο ἐκδόθηκε μόνο ὁ Α' τόμος: *'Ιστορικὸν δοκίμιον ... κλπ., 'Εκκλησιαστικὴ ἱστορία, 'Εν 'Αθήναις, Δ. Φέξης, 1885.*

Πβ. ἐπίσης τὰ χφφ. 13/27 καί 11/28, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καινούρια ἐπεξεργασία του ἴδιου ὑλικοῦ. Συγκεκριμένα τό χφ. 13/27 ἀποτελεῖ τὸν Β' τόμο «Πολιτικὴ 'Ιστορία» (ἀντιστοιχεῖ μὲ τίς σσ. 1 - 8 καί 35 - 170), καί τό χφ. 11/28 ἀποτελεῖ τὸν Γ' τόμο «Περιγραφή – Χωρογραφία» (ἀντιστοιχεῖ μὲ τίς σσ. 255 - 740).

Γιά τὸν Δ' τόμο του ἔργου, «'Αρχαιολογία», βλ. χφ. 8/473.
Τέλος, τό χφ. 12/29 ἀποτελεῖ ἀνάπτυγμα τῶν σσ. 175 - 191.

Μέρος τῆς ὕλης ἀπέτελεσε τὴ βάση γιά δημοσιεύματα του Λεβίδη στίς ἐφημερίδες *Κωνσταντινούπολις* ἀρ. 14, ἔτος 1890, καί τήν караμανλίδικη *Ἀνατολή*, ἀρ. 4141, ἔτος 1890 (βλ. ὑποσημ. του ἴδιου στή σ. 538· δὲν μπόρεσα νά ἐλέγξω τήν πληροφορία ἀπὸ αὐτοψία).
Πβ. ἐπίσης τὸ ἄρθρο του «Περὶ τῶν ὀνομασθῶν κομῶν, κομποπόλεων καί πόλεων τινῶν», *Ξενοφάνης*, 5(1907), 182 - 88 (κοινὴ ὕλη μὲ τό χφ.).

'Ο 'Αναστάσιος Μ. Λεβίδης (1834 - 1918) ἔγραψε κυρίως στά караμανλίδика (βλ. ἀνα-

γραφη τεσσάρων έργων του από τους S. Salaville - E. Dalleggio, *Karamanlidika*, III, 'Αθήνα, 1974, άρ. 192, 207, 246, 250.

Πβ. όμως και τις πληροφορίες που δίνει ό γιός του στη βιογραφία του, ά.π. τό άρθρο του Νίκου Α. Βέη στην *Έγκυκλοπαίδεια «Ήλιος»* λήμμα «Λεβίδης» καθώς και εκείνες του Ι. Κάλφογλου, *Μονή Φλαβιανών*, Κων/πολη 1898 - 99, 311 - 313 και πολλ.). Στα ελληνικά, έκτός από τις δύο μονογραφίες που αναφέρθηκαν ππ., δημοσίεψε μελέτες στό περιοδικό *Ξενοφάνης* (βλ. πρόχειρα, Π. Οικονόμου, «Τά δημοσιεύματα του Ξενοφάνη», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 1 (1977), 211, καθώς και στόν ήμερήσιο και περιοδικό τύπο της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της 'Αθήνας - χρημάτισε άλλωστε και τακτικός συνεργάτης της *Ανατολής* και του *Νεολόγου* (βλ. Κάλφογλου, ό.π., 312 και 'Εμμ. Ι. Τσαλικογλου, *Έλληνικά εκπαιδευτήρια και έλληνορθόδοξοι κοινότητες της περιφέρειας Κασσαρείας*, 'Αθήνα, 1976, 24, 46 και πολλ.). Τά άρθρα αυτά παραμένουν βέβαια άθρησάυριστα γιά τήν έρευνα.

Τό ανέκδοτο έργο του δέν έμεινε όλοτέλα άγνωστο ούτε ενόσω ζούσε, ούτε άργότερα: φρόντιζε ό ίδιος νά τό αναφέρει (*Αί έν Μονολίθοις μοναί*, Κωνσταντινούπολις, 1899 σ. α') και τό γνώριζε και ό Β.Α. Μυστακίδης (σχετική μνεία του στόν *Νεολόγο* άποθησαύρισε ό ίδιος ό Λεβίδης, ά.π., σ. στ'). Μετά τό θάνατό του, ό R.M. Dawkins χρησιμοποίησε ύλικό συγκεντρωμένο από τόν Λεβίδη, βλ. χφ. 15/26.

- A. χάσματα μετά τή σ. 34 (1φ.) και τή σ. 220. Τό πρώτο χάσμα μπορεί νά ύποκατασταθεί από τή σ. 30 του χφ. 13/27.
 άγραφες τριάντα περίπου σσ. έλάχιστες σσ. από άλλο χέρι: άρίθμηση· από τόν γραφέα άριθμούνται μόνο οί σσ. I - 330· στάχωση· λίγο μγν. του χφ. διάφορα τεύχη άνόμοιων μεγεθών, πρόχειρα συσταχωμένα· κατάσταση· έξαρθρωμένο, κακή διατήρηση.

Προέλευση· δωρεά της Μ. Λυμπεράτου, έγγονής του 'Α. Λεβίδη. (1979).

7/111 1890 16 x 11 φφ. 20, II

'Απόστολου Χατζηφιλιππίδη «Ύμνολόγιον ήτοι έγχειρίδιον πραγμάτων και ποικίλων ασμάτων περιέχον και τινά έγκώμια όφελιμότατα και διαγραφθέν νεοτάτι υπό 'Αποστόλου Λαζάρου Χαδζί Φιλιππίδης υπό του ίδιου χειρός.

'Εν Συλλάτης έτος 1875 τή 15 'Ιανουαρίου και έκ δευτέρου δέ πάλιν άντιγραφη από τό πρωτόγραφον έδώ νεωστί άμετάβλητον έκ του ίδιού τό 1890».

"Ασματα ποικίλα (60): Θρησκευτικά (34), πατριωτικά (17) και έμμετρα έγκώμια (9) σέ πρόσωπα, ιδρύματα.

φφ. I ' , 8 ' - 9: συμπεριλαμβάνονται και δύο καριανλίδικα.

- A. από φ 2 ώς και φφ II ' άρίθμηση μέ τό χέρι του γραφέα κατά σελίδες (1 - 40). Τό κείμενο έξακολουθεί και στό έσώφυλλο τέλους.
 B. έσώφυλλο άρχης: «'Εν Καπαδοκία τίς μικράς 'Ασίας έκ τονδε είναι έμου του 'Αποστόλου Λαζάρου Χαδζί Φιλιππίδης έκ χωρίον Συλλάτα 1898 του έτους».

Προέλευση: δωρεά του Α. Χατζηφιλιππίδη 1960.

8/473 1891 - 1892 28,5 × 25 σσ. 412

Ἐκδοτικὸν Ἰνστιτούτον Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Ἑλληνικῆς Φιλολογίας. Ἀρχαιολογία· αὐτόγραφον.

1. σσ. 1 - 49, 52 - 163, 389 - 411: «Συλλογὴ ἐπιγράμμάτων εὗρισκομένων ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ καὶ τοῖς προσόροις χώραις: δηλώνει ὅτι τὰ ἀντίγραφα ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Κουγιουμτζόγλου: πβ. χφ. Κουγιουμτζόγλου 4/24 ὅπου πολλὰ ἐπιγράμματα ταυτίζονται. σσ. 168, 325 - 336, 353 - 354, 357 - 361, 369 - 376: Καππαδοκικὰ δημοτικὰ τραγούδια (48). σσ. 338 - 342: Καραμανλίδικα δημοτικὰ τραγούδια (4). (ἀντιστοιχοῦν στὰ Β, Γ, Δ, Ε, τοῦ χφ. 15/26, σσ. 334 - 362). σσ. 337, 343 - 352, 355 - 356, 367 - 368, 377 - 388: Παροιμίαι καὶ διάλεκτος τῶν Φαράσων.
2. σσ. 170 - 284 Περί τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου: «Ἱστορικὸν δοκίμιον ... τόμος τέταρτος ... Ἀρχαιολογία». σσ. 172 - 177 εἰσαγωγικά «τοῖς ἐντευξομένοις» (1891).
3. σσ. 285 - 311 μελέτη: «Περὶ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ σωζομένης ἀρχαίας γλώσσης». σσ. 285 - 288 εἰσαγωγικά «πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγνώστας» (1892). γὰρ τὸ 1 καὶ 3 πβ. χφ. 15/26

τὸ 2 («Ἀρχαιολογία») ἀποτελεῖ συνέχεια καὶ συμπλήρωμα τοῦ χφ. 6/474 ποὺ μαζί με τὸ 1 καὶ 3 (συναγωγὴ γλωσσικοῦ ὕλικου) προοριζόταν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸ Λεβίδην γιὰ ἐπίμετρο τοῦ Ἱστορικοῦ δοκιμίου (βλ. χφ. 6/474 καὶ χφ. 15/26)

Ὁ Λεβίδης στὸ δημοσίευσμά του «Ἀρχαιολογικὰ Καππαδοκίας: Περὶ τῶν Καππαδοκικῶν τάφων», *Ξενοφάνης*, I(1896), 507 χρησιμοποιοῦ ὕλικό τῶν σσ. 218 - 222 τοῦ χφ.

μνεῖα τῆς «Ἀρχαιολογίας» κάνει ὁ Πλ. Λεβίδης (βλ. χφ. 6/474 φφ. VII - XIV). Ἐπίσης ὁ ἴδιος ὁ Ἄν. Λεβίδης ἀναφέρει ἀντίγραφο τοῦ τέταρτου αὐτοῦ τόμου (βλ. χφ. 12/29 σ. 282).

- A. ἄγραφες 30 περίπου σελίδες.
ἡ σωστὴ σειρά τῶν σελίδων: 353-354, 325-336, 369-376, 357-361 καθὼς καὶ 343-352, 355-356, 367-368, 377-388, 337-338.
σὲ ἐλάχιστες σελίδες ἄλλο χέρι.
στάχωση ἡμιδεσμώτινη σύγχρονη τοῦ χφ.
- E. «ἀντίγραφον τοῦ χφ. τούτου, περιελθὼν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ R.M. Dawkins ἐχρησιμοποιεῖται πρὸς ἑκδόσιν. Οὕτω περιγραφὴν ἔχομεν ἐν *Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society*, 129 - 135.
Τὰς παροιμίας τῶν Φαράσων ἶδε *Λαογραφία* II(1934 - 1937), 131 - 150». (βλ. χφ. 15/26).
Προέλευση: Δωρεὰ τῆς Μ. Λυμπεράτου, ἐγγονῆς τοῦ Λεβίδην (1979).

9/328 1891 - 1896 19 × 12 σ. 294

Ἀπάνθισμα λόγων, διευθυντῶν Ἱερατικῆς Σχολῆς Καισάρειας

1. σσ. 1-6, 15-24, 41-75, 107, 115, 121-137, 139-152, 211-251, 277-292: Προσφωνήσεις, λόγοι έορταστικοί (14).
 σσ. 6-15, 24-41, 76-95: Λόγοι επικήδειοι, επιμνημόσυνοι (6).
 (σσ. 76-83, 139-152: περιλαμβάνονται 2 κείμενα καραμανλίδικα).
 σσ. 96-103, 253-255 "Έμμετρα, έλεγεια, επιγράμματα, ώδες (σέ άρχαΐζουσα έλληνική) στη μνήμη διαφόρων δασκάλων, κληρικών.
 Λόγοι και έμμετρα εκφωνούνται ή συντάσσονται από τους Ι. 'Αβραμίδη, Κ. 'Ηλιάδη, Ι. Καβάσιλα, Κ. Καβάσιλα, Χ. Καραΐωσηφίδη, Π. Κοντογιάννη, Σ. Κράσογλου, Φ. Λαζαρίδη, Σπ. Παπαγγέλη, Στ. Παυλίδη, Σ. Ροδοκανάκη, 'Ιω. 'Ωραιόπουλο.
2. σσ. 105-107, 153-199, 201-210, 257-277 Διάφορα: 'Εκπαιδευτικά, ή άνατροφή των παιδιών, ό βίος του Μ. Βασιλείου.
 Περί 'Ιερατικής Σχολής της Καισάρειας βλ. 'Εμμανουήλ Ι. Τσαλίκουλου: *Έλληνικά εκπαιδευτήρια και Έλληνορθόδοξοι Κοινότητες της περιφέρειας Καισάρειας βάσει των εις τά Γενικά 'Αρχεία του Κράτους Κωδίκων*, 'Αθήναι, 1976, σ. 22 και πολλ.
- A. άγραφες σσ. 104, 116-120, 138, 200, 256, 293-294.
 άρίθμηση του γραφέα. δύο ή τρία χέρια.
- E. σ. 252 «4 8/βρίου τεσσαρακονδήμερον μνημόσουνον Παπα -'Ιάκωβος» έλάχιστες σημειώσεις σέ παλαιά άραβική γραφή.
 Προέλευση: βρέθηκε στά κατάλοιπα του Γ. 'Αμφιλοχιάδη' δωρεά της χήρας 'Αμφιλοχιάδη (1958).

10/197 1893 - 1908 18,5 × 11,5 σσ. 451, IV

'Ανάργυρου Χρηστίδη Σημειωματάριο

1. σσ. 1 - 10 βλ. 6: σημειώσεις ποικίλου περιεχομένου.
 σσ. 11 - 55, 65 - 89, 293 - 304, 407 - 409: 'Ερανίσματα περί Μικράς 'Ασίας: 'Οδοιπορικό, περί νομισμάτων, επιγραφικά Καππαδοκίας.
2. σσ. 59 - 63, 259 - 263, 271 - 288, 305 - 333: 'Ερανίσματα από την 'Αρχαία 'Ελληνική Γραμματεία: μετρικά· βίοι άρχαίων· 'Ομήρου 'Οδύσσεια (α).
3. σσ. 64, 126 - 127, 159 - 163, 209, 222 - 223, 228 - 245, 258, 335, 338, 336 - 367: 'Εμμετρα επιγράμματα. Θρησκευτικά, γαμήλια, έορταστικά, πρós τιμήν διαφόρων προσώπων.
 σσ. 209, 338. περιλαμβάνονται 2 καραμανλίδικα κείμενο και μουσική με Βυζαντινή παρασημαντική.
 στίς σσ. 159 - 163 σημειώνονται «Χερουβικά ... Θ. Φωκαέως»
 στίς σσ. 126 - 127 «'Αρχαιοτάτη Μελωδία άδομένη έν Λέσβω ... ύπό Ν. Παγανά»
 σημείωση του γραφέα: «'Εκ του ύπ' 'Αριθμόν 544 και ήμερομ. 16 Φ/βρίου 1900 φύλλου του 'Ταχυδρόμου»
 γιά τόν Θ. Φωκαέα βλ. Μ. Χατζηγιακουμή, *Μουσικά χειρόγραφα Τουρκοκρατίας*, 'Αθήνα, 1975, σ. 385 - 386

4. σσ. 90 - 107, 121 - 122, 128 - 130, 177 - 208, 211 « 217:
Θεατρικά. 12 παιδικά μονόπρακτα στα караμανλίδικα (περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:
Σοφοκλέους 'Αντιγόνη ... Δάμων και Φιντίας ... 'Ο κατά φαντασίαν άσθενής ...).
  5. σσ. 210, 218 - 221, 268 - 270, 291 - 293, 336 - 338, 43 - 345, 368 - 389; Λόγοι (9) που
έκφωνήθηκαν σέ σχολικές γιορτές πρός τιμήν των άρχων του τόπου.
σσ. 210, 218 - 221, 268 - 270, 336 - 338 συμπεριλαμβάνονται και 4 караμανλίδικοι.
  6. στίς υπόλοιπες σελίδες σημειώσεις ποικίλου περιεχομένου.
Μεταξύ άλλων: [104] συνταγές γιά παρασκευή φαρμάκων (καраμανλίδικο)
Κατάλογος βιβλίων, περί του τρόπου του διδάσκοντος, λεξιλόγια.

σσ. 165 - 177, 335, 345 - 349, 417 - 418 λοιπά караμανλίδικα.

στο τέλος έπισυνάπτονται χειρόγραφοι πίνακες περί κληρονομικού δικαίου συνταγμένοι
υπό Μ. Καραβοκυρού (I - II) και χάρτης τοπογραφικός της 'Αθήνας (III)

το χφ. γράφτηκε σέ διάφορες πόλεις της Καππαδοκίας σέ διαφορετικά χρονικά διαστή-
ματα.
  - A. πολλές σελίδες άγραφες (πάνω άπό 40)
ή άρίθμηση ως τή σ. 262 είναι του γραφέα· συνεχίζει μεταγενέστερη μέ άλλο μελάνι·
στάχωση ήμιδερμάτινη σύγχρονη του χφ.
  - E. πφ. I «άντηλλάγη μέ 100 δραμ. έφημερίδες άναλόγως του βάρους του παρά του γείτονος
'Ισμαήλ και 'Ισμαήλ. άγά».
σ. 451: σημείωση γιά άξια βιβλίων σέ βάρος.
  - K. πφ. I δύο χαλκομανίες της έποχής.

Προέλευση: δωρεά του Α. Γεωργιάδη (1961).
- 11/28 1897 26,5 × 20 σσ. 462, I
- 'Αναστασίου Λεβίδη, «'Ιστορικόν δοκίμιον ... τόμος τρίτος. Περιγραφή ... Καππαδοκί-
ας»· αυτόγραφο.
- πφ. I: Τίτλος.
- σσ. 1 - 7. Εισαγωγικά «τοίς έντετυομένοις»
- Στή σ. 7 έπικολλημένο αντίγραφο (χέρι Λεβίδη) κειμένου του Karl Michel, (Βέλγου
άρχαιολόγου·)
- 'Αναφέρεται στο Λεβίδη και στο άνέκδοτο χφ. 8/473.
1. σσ. 8 - 88: Φυσική Γεωγραφία Καππαδοκίας.
  2. σσ. 89 - 462: Πολιτική Γεωγραφία της Καππαδοκίας.
σσ. 327 - 331 επιγράμματα στην παλαιά άραβική γραφή, μεταφρασμένα στα кара-
μανλίδικα.
- Το χφ. είναι αντίγραφο ενός τμήματος του χφ. 6/474. Πρόκειται γιά μεταγενέστερη
επεξεργασία του.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.

βλ. και Α. Λεβίδη, *Ίστορικόν δοκίμιον ... α' τόμος*, *Ἑκκκλησιαστική ἱστορία*, Δ. Φέξης, Ἀθήνα, 1855, σ. 9.

- Α. Ἀγραφες: 195 - 196, 254 - 256, 332 - 335.

Στάχωση: ἡμιδερμάτινη σύγχρονη τοῦ χφ.

Τμήματα τοῦ χφ. γραμμένα σὲ χαρτί διαφορετικῶν διαστάσεων καὶ ποιότητων.

- Β. Στὸ χφ. ἀφθονοῦν οἱ προσθήκες, ὑπομνηματισμοὶ καὶ ἐρμηνευτικὲς σημειώσεις.

- Κ. Στὶς σσ. 119, 135, 161, 167 φωτογραφίες Καππαδοκικῶν τόπων.

Προέλευση: ἀγορὰ ἀπὸ τὸν Πλ. Λεβίδη (1939).

12/29 1899 24 × 17,5 σσ. 320

Ἀναστάσιου Λεβίδη, «Περὶ πολιτισμοῦ καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν Καππαδοκῶν καὶ τῶν ἐκ Καππαδοκίας διαλαμψάντων ἐπισήμων ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον»: αὐτόγραφο.

σ. 1: Τίτλος

σσ. 2 - 312: Βιογραφίες λογίων - Ἱστορία τῶν Σχολῶν.

Ἐπισυνάπτονται ἀντίγραφα 18 ἐγγράφων (1810 - 1879).

σσ. 3 - 20: Εἰσαγωγικά (1899).

σσ. 159 - 163: ἀντίγραφο σιγιλίου, πβ. χφ. 6/474, σ. 207.

Βλ. καὶ Α. Λεβίδη, «Αἱ ἐν τῷ Κλίματι τοῦ Οἰκουμένου Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἱεραὶ μητροπόλεις», *Ἡμερολόγιον τῶν Ἑθνικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν καταστημάτων*, I (1905), 126-155, ὅπου παρόμοιο ὕλικον.

Τὸ χφ. ἀποτελεῖ συμπληρωματικὴ ἐπεξεργασία τῆς προγενέστερης *Ίστορικόν δοκίμιον ... Ἑκκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, 1885.

Πβ. καὶ χφ. 6/474, σσ. 175 - 191.

- Α. Ἀγραφες: 313 - 320 καὶ λίγες ἄλλες.

Ἀρίθμηση τοῦ συγγραφέα ὡς τῇ σ. 220. Συνεχίζει μεταγενέστερη.

Γραφὴ ἐπιμελημένη ὡς τῇ σ. 224: μετὰ πρόχειρη.

Ἐλάχιστες σελίδες γραμμένες ἀπὸ ἄλλο χέρι.

Προέλευση: Ἀγορὰ ἀπὸ τὸν Πλ. Λεβίδη (1939).

13/27 1899 - 1901 24 × 18 σσ. 236, II

Ἀναστάσιου Λεβίδη, «Ἱστορικόν δοκίμιον ... τόμος δεῦτερος ... Πολιτικὴ Ἱστορία» αὐτόγραφο.

σ. 1 - 235: «Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας». Διαίρεση τῆς Μ. Ἀσίας στὰ ρωμαϊκὰ χρόνια: καταγωγή τῶν Καππαδοκῶν· «Διαίρεσις τῆς Καππαδοκικῆς Ἱστορίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. (1898)».

σσ. 1 - 10: Εἰσαγωγικά πρὸς τοὺς «ὁμογενεῖς ἀναγνώστας» (1901).

σσ. 205 - 208: «ἀντίγραφο αὐτοκρατορικοῦ μονογράμματος» (ἐλληνικά καὶ τούρκικα μὲ ἀραβικοὺς χαρακτήρες). Διάταγμα πρὸς τοὺς ραγιάδες τῆς Μουταλάσκης (γύρω στὰ 1773).

Ἐντίγραφο τμήματος τοῦ χφ. 6/474 (βλ. ππ.). Ἐντιγράφηκε τὸ 1899· ἡ ἐπεξεργασία δολοκληρώθηκε τὸ 1901.

- A. Τρεῖς ἐπάλληλες ἀριθμήσεις (ὁ συγγραφεὺς ἀριθμεῖ σσ. 1 - 212)· οἱ ἄλλες μεταγενέστερες.

- E. Στὸ ἐσώφυλλο ἀρχῆς: ἐπικολλημένη ἐπιστολὴ τοῦ Πλ. Λεβίδη πρὸς τὴ Μ. Μερλιέ (1940).
πφ. Π: φωτογραφία τοῦ Α. Λεβίδη (χ.χ.).

Προέλευση: ἀγοράστηκε ἀπὸ τὸν Πλ. Λεβίδη (1939).

14/92 Τέλος 19ου - ἀρχὲς 20ου αἰ. 25 × 14,5 σσ. 22

Περὶ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ γύρω στὰ 1850

σσ. 1 - 22 «Κατάστασις τοῦ στρατοῦ, ἐσωτερικὸς διοργανισμὸς καὶ σύνθεσις τῶν σωμάτων, περὶ τῆς πραγματικῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ. Ἠθικὴ κατάστασις, καταδρομὴ κατὰ τῶν γνώσεων καὶ τῆς παιδείας, περὶ στρατολογίας ἐκ τῶν ἀλλοφύλων προσηλυτισμὸς εἰς τὴν τουρκικὴν ὑπηρεσίαν».

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ στοιχεῖα τοῦ περιεχομένου ἀποτελεῖ μᾶλλον ἀντίγραφο χειρογράφου τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰώνα.

- A. Ἀρίθμηση μεταγενέστερη.
ἰδιαιτέρη ἐπιμελημένη γραφή.

- B. στὸ ἐξώφυλλο: «Τόμος Αος»

Προέλευση δωρεὰ Π. Καμπουρόπουλου (1960).

15/26 ἀρχὲς 20ου αἰ. 27 × 21 σσ. 368

Ἐκδόσεις Λεβίδη Συναγωγὴ Καππαδοκικοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου. Ἐντίγραφο.

σσ. 1 - 58 «Περὶ τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης» μελέτη.

σσ. 1 - 6 «Εἰσαγωγικά» πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγνώστας (1892).

σσ. 59 - 92, 192 - 204: «Δημῶδη ἄσματα ἀδόμενα ἐν Καππαδοκίᾳ Α-NE' (καὶ σχόλια) Ἐκδοσις: R.M. Dawkins «Some Modern Greek Songs from Cappadocia» *American Journal of Archeology*, Jan. - March 1934, vol. 38, No 1, 112 - 122 (τὰ δημοσιευμένα ἄσματα I - IV τοῦ Dawkins ἀντιστοιχοῦν μὲ τὰ Γ', Δ', Ε', IB' τοῦ χφ).

σσ. 93 - 130, 205 - 208: «Ἄσματα Μεσαιωνικά διατηρούμενα παρὰ τοῖς Καππαδόκαις» (καὶ σχόλια).

σσ. 131 - 191, 208 - 223 Συναγωγή γλωσσικού ύλικού από τὰ Φάρασα καὶ τὴ Σινασὸ (καὶ σχόλια).

Ἐκδόση: R.M. Dawkins, *Modern Greek Folktales*, Ὁξφόρδη, 1953, σ. 346 - 354 ὅπου ὁ δημοσιευμένος μῦθος ἀρ. 53 τοῦ Dawkins μετὰ τίτλο «The Boys Dream» ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὸ μῦθο Δ' τῶν σσ. 167 - 181 τοῦ χφ. πβ' καὶ Dawkins, ὁ.π., σ. 348.

σσ. 224 - 343: Γλωσσάρι Καππαδοκικῆς διαλέκτου.

σσ. 344 - 362: «Ἄσματα δημῳδῇ ἱστορικῇ σωζόμενα παρὰ τοῖς τουρκοφώνοις». Καραμανλίδικα μετὰ τὴν ἀντίστοιχὴ ἑλληνικὴ τους μετάφραση (Α-ΙΑ').

Ἐκδόση: R.M. Dawkins: «Turco-Christian Songs from Asia Minor», *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales*, II (1933 - 34) Mélanges Bidez, Βρυξέλλες, 1933, 185 - 206.

(τὰ δημοσιευμένα ἄσματα Ι-ΧΙ τοῦ Dawkins ἀντιστοιχοῦν μετὰ τὰ Α-ΙΑ τοῦ χφ.).

Τὸ χφ. δὲν χρονολογεῖται στὰ 1892 (χρονολογία τῆς εἰσαγωγῆς «πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς...»). Τὸ 1892 εἶναι ἡ χρονολογία τῆς συγγραφῆς τοῦ χφ. 8/473 τὸ ὅποιο ἀποτελεῖ τὸ ἀρχικὸ σῶμα. Ἀπὸ τὸ χφ. 8/473 ὁ Λεβίδης εἶχε ἐτοιμάσει ἕνα νεώτερο, ἐπεξεργασμένο ἀντίγραφο τὸ ὅποιο καὶ πέρασε στὸν R.M. Dawkins. Τὸ χφ. ποὺ περιγράφεται ἐδῶ εἶναι ἀντίγραφο τοῦ χφ. Dawkins βλ. R.M. Dawkins «A byzantine carol in honour of St. Basil» στὸ *The Journal of Hellenic Studies*, LXVI (1946), London, 1948, σ. 44.

Περιγραφή τοῦ χφ. ἔχουμε στὸ «The recent Study of Folklore in Greece», τοῦ Dawkins, (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ *Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society*, Λονδίνο (1930); Μνεῖα τοῦ χειρογράφου κάνει ὁ ἴδιος στὸ *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge, 1919, σ. 32.

Ἵλικὸ τοῦ χφ. ἐκδίδει ὁ R.M. Dawkins στὰ παρακάτω δημοσιεύματά του:

«Turco-Christian Songs from Asia Minor» ὁ.π., «A Byzantine Carol in Honour of St. Basil» ὁ.π., «Ἀναστασίου Λεβίδου Ἑπομιμαί ἐκ Φαράσων» *Λαογραφία* II (1934 - 1937), 131 - 150, καὶ στὸ *Modern Greek Folktales*, Ὁξφόρδη, 1953.

Ὁ Λεβίδης τὸ προόριξε γιὰ ἐπίμετρο τοῦ τόμου τῆς Ἀρχαιολογίας ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος στὴ σ. 3 τοῦ χφ. «πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγνώστας» βλ. καὶ χφ. 8/473 (σσ. 285 - 368).

Α. ἄγραφες οἱ σσ. 71 - 72, 363 - 368· τρία χέρια διαφορετικὰ· ἀριθμήσεις ἐπάλληλες ἀτελεῖς.

Προέλευση: ἀγορά ἀπὸ τὸν Πλ. Λεβίδη (1939).

16/303α 1909 26 × 25 φφ. 14

Ἑρακλῆ Μπογδάνου. Λόγος

Λόγος ποὺ ἐκφωνεῖται κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς 25ῆς Μαρτίου στὴν αἴθουσα τοῦ Ἀμερικανικοῦ σχολείου τῆς Μουταλάσκης.

Α. 14 φύλλα λυτά. Χάσμα μετὰ τὸ φ. 8 (1 φ), μετὰ τὸ φ. 10 (1 φ) καὶ μετὰ τὸ φ. 12 (1 φ).

Ε. Ἐπισυνάπτεται ἡ αὐτοβιογραφία του (γεν. 1889) γραμμὴν τὸ 1966. (303 β).

Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Η. Μπογδάνου 1966.

17/276 γράφτηκε πριν το 1913 - 1914 28 × 15,5 σσ. 86.

Προκοπίου Φωκαΐδη Σχολικό Τετράδιο.

1. σσ. 1 - 28, 36: Ποιήματα ποικίλα (18).
σσ. 1 - 3, 7 - 9, 19 - 20: πβ. Α. Παράσχου, *Ποιήματα*, ΙΙΙ, Έκδ. Α. Κορομηλά, 1881, «Χλόη»
στις σσ. 365 - 370, 384 - 387.
2. σσ. 29 - 35, 49 - 52, 85: Γλωσσάρι Έλληνοτουρκικό περί ζώων και φυτών· τὰ Μέρη του
λόγου· γλωσσικές ασκήσεις.
3. σσ. 37 - 42, 'Ανθρωπολογία· Περί του σώματος του ανθρώπου.
4. σσ. 53 - 84: Προβλήματα πρακτικής αριθμητικής (100 περίπου) με αντίστοιχες λύσεις.
Μετατροπή του τουρκικού μετρικού συστήματος σε ευρωπαϊκό.
5. σσ. 44, 46, 48: κείμενο τουρκικό με άραβικούς χαρακτήρες.
- A. ἄγραφες σσ. 45, 47: χάσμα μετά τη σ. 54 (1φ), μετά την 672 (1φ): πολλά εἶδη γραφῆς ἀπὸ τὸ
ἴδιο χέρι. Τὸ κυρίως τετράδιο ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν παλαιότερη, τὴν παιδικὴ γραφή.
- B. σ. 86 σημείωση μεταγενέστερη τοῦ ἰδίου:
«Ἐν χωρίῳ Μερῇ τῇ 15 10/βρίου 1913 - 1914 ὁ διδάσκαλος Π. Φωκαΐδης»: στὸ ἐξώφυλλο
σημείωμα τοῦ δωρητῆ ἐπιβεβαιώνει ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ σχολικὸ του τετράδιο (1965).
Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Π. Φωκαΐδη (1965).

18/114 1915 - 1917 14 × 10,5 σσ. 114

Πρόδρομου Σειρηνίδη «Σύντομος Αὐτοβιογραφία»

1. σσ. 1-106, 110-114 Ἐξιστορεῖ τίς διώξεις πού ὑπέστη ὡς προτεστάντης καὶ τίς περιπλα-
νήσεις του· Καيسάρεια, Ἀθήνα, Λίβερπουλ, Νέα Ὑόρκη (1886 - 1897) ἀτελές.
2. σσ. 107 - 110 ἀντίγραφο συστατικοῦ γράμματος τῶν ἱεραποστόλων τῆς Καيسάρειας (1904)
μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ ἀγγλικά· (ἄγνωστος ὁ παραλήπτης) ἀναφέρεται στὸν Π. Σειρηνίδη.
Προέλευση: δωρεὰ τῆς Β. Σειρηνίδη (1960).

Γιὰ τὰ ἐξιστορούμενα περιστατικά πβ. Σοφοκλῆ Σειρηνίδη, *Εἰκόνες ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ*
Στεφάνου Ἰωακείμ Σειρηνίδη, Ἀθήνα, 1958¹ καὶ 1964². Πβ. ἀκόμη καὶ τὴν ἀγγλικὴ ἐκδοσὴ
τοῦ 1963. Ὁ Στέφανος ἦταν ἀδελφός τοῦ Πρόδρομου Σειρηνίδη.

19/321 1917 24 × 18 σσ. 12

Θεόδωρου Στεφανίδη Ποιήματα

Πέντε ποιήματα, αὐτοσχέδια (:) πού ἀναφέρονται σὲ ἱστορικὰ περιστατικά τῆς ἐποχῆς.
Σὲ κάθε ποίημα ὑπάρχει ἐνδειξὴ χρόνου καὶ τόπου γραφῆς (ἐλληνικά ρωσικά).

- A. 12 φύλλα λυτά, σ. 12 ἄγραφη

στη σ. 1 κάτω όξιά σημειώνεται μέ άλλο μελάνι ό αριθμός «7» χέρι σύγχρονο του χφ. Τά φφ. άποκόπηκαν άπό τετράδιο(;).

20,5 μετά τό 1919 24,5 × 19 σσ. 40

Ήχιλλέα Ήνδρεάδη «Περί Καρβάλης»

Ήστορική γεωγραφική περιγραφή του Γκέλβερι (Καρβάλη)· στοιχεία για τά σχολεία, τη γλώσσα, τίς σχέσεις μέ τούς Τούρκους.

A. σσ. 39 - 40 άγγραφες

άρίθμηση άπό τόν ίδιο.

E. σ. 40 «είναι άρχαιολογικόν κειμήλιον προσοχή νά μήν φθαρεί»

Προέλευση: όφωρά του E. Ήνδρεάδη (1949).

Γιά τόν Ήχιλλέα Ήνδρεάδη, έμπορο άποικιακών στην Κωνσταντινούπολη, βλ. Ήωάννου A. Ήκακιάδου, *Ή Καρβάλη της Ναζιανζού*, Ήθήνα, 1928, σ. 130.

21/124 μετά τό 1919 21,5 × 17,5 σσ. 20 άκέφ.

Κωνσταντίνου Ήλευθεριάδη (παπά) Διήγηση.

1. σσ. 1 - 14 Ή περιπετειώδης φυγή του άπό τά μέρη του Πόντου και ή άφιξη του στην Ήλλάδα.

σσ. 15 - 17 ό γίός του συνεχίζει τη διήγηση ώς τό 1944: Τελική έγκατάσταση της οικογένειας σε χωριό της Κοζάνης.

2. σσ. 18 - 20 Ποιήματα τών προσφύγων (γραμμένα μέ τό χέρι του K. Ήλευθεριάδη).

A. άρίθμηση σύγχρονη του χφ. άτελής.

Προέλευση: όφωρά του A. Ήλευθεριάδη (1961).

22/368 1920 28,5 × 22,5 σσ. 12

Κωνσταντίνου Μαρκόπουλου, Λόγος.

Πανηγυρικός περί τών έκπαιδευτικών πραγμάτων της Σινασού (1820 - 1920) Βλ. και I. Σαραντίδου Ήρχέλαου, *Ή Σινασό*, Ήθήνα, 1899, σ. 95 - 111

A. λυτά δίφυλλα· οί σσ. 11 - 12 άγγραφες.

E. σ. 1 «λόγος έκφωνηθείς υπό Κ[ωνσταν]τίνου Μαρκόπουλου - άριθ. 62 Σεραφεΐμ Ρίζος». Ήνήκε στο άρχείο του Σ. Ρίζου.

μεταγενέστερες διορθώσεις στο κείμενο μέ μολύβι· ίδιο χέρι (;)

Προέλευση: όφωρά του Σ. Ρίζου (1969).

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΕΙΡΟ- ΓΡΑΦΩΝ	ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.	ΕΠΙΘΕΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
	1	391	ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ	1852-1890	ΚΑΠ.
	2	393	ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ	1872	ΚΑΠ.
	3	42	ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΙΔΗΣ	1881-1889	ΚΑΠ.
	4	24	ΚΟΥΓΓΙΟΥΜΤΖΟΓΛΟΥ	1883	ΚΑΠ.
	5	472	ΒΑΦΕΙΔΗΣ	1884	Μ. ΑΣΙΑ ΓΕΝ.
	6	474	ΛΕΒΙΔΗΣ	1890	ΚΑΠ.
	7	111	ΧΑΤΖΗΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ	1890	ΚΑΠ.
	8	473	ΛΕΒΙΔΗΣ	1891	ΚΑΠ.
	9	328	—	1891-1896	ΚΑΠ.
	10	197	ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ	1893-1908	ΚΑΠ.
	11	28	ΛΕΒΙΔΗΣ	1897	ΚΑΠ.
	12	29	ΛΕΒΙΔΗΣ	1899	ΚΑΠ.
	13	27	ΛΕΒΙΔΗΣ	1899-1901	ΚΑΠ.
	14	92	—	τέλος 19ου	Μ. ΑΣΙΑ ΓΕΝ.
	15	26	ΛΕΒΙΔΗΣ	ἀρχές 20ου	ΚΑΠ.
	16	303α	ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ	1909	ΚΑΠ.
	17	276	ΦΩΚΑΪΔΗΣ	1913-1914	ΠΟΝΤ. ΠΑΡΑΛ.
	18	114	ΣΕΙΡΗΝΙΔΗΣ	1915-1917	Μ. ΑΣΙΑ ΓΕΝ.
	19	321	ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ	1917-	ΠΟΝΤ. ΠΑΡΑΛ.
	20	5	ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ	1919	ΚΑΠ.
	21	124	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ	1919	ΠΟΝΤ. ΠΑΡΑΛ.
	22	368	ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ	1920	ΚΑΠ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ ΤΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΔΙΚΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΓΡΑΦΗ
Μ. ΑΣΙΑ 11	476	—	1846	ἀραβική γραφή
ΚΑΠ. 29	69	ΤΙΦΤΙΚΤΣΟΓΛΟΥ Ι.	1898	καραμανλίδικο
ΚΑΠ. 35	268	ΧΑΤΖΗΟΓΑΣΟΓΛΟΥ Χ.	1906	καραμανλίδικο
ΛΥΚΑΟΝ. 5	265	ΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ Σ.	1919	ἀραβική γραφή
ΠΟΝΤ. 51	390	ΚΑΡΙΠΙΔΗΣ Χ.	1921	καραμανλίδικο (φωτοαντίγραφο)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ ΤΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΡΙΘΜ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΧΡΟΝΟΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΚΑΠ. 63 4	ΑΪΝΑΤΖΟΓΛΟΥ Α.	1883	δακτυλόγραφο
ΚΑΠ. 55 7	ΒΑΛΑΒΑΝΗ Ι.	1889	χφ. νεώτερο
ΙΩΝΙΑ 23 414	ΣΤΕΡΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Α.	1892	φωτοαντίγραφο
ΚΑΠ. 21 52	ΣΑΡΑΣΙΤΗ Γ.	1900	δακτυλόγραφο
ΒΙΘ. 6 32	ΚΩΝ. & ΙΠΠ. ΜΑΚΡΗ	1901	δακτυλόγραφο
ΚΑΠ. 40 359	ΠΕΧΛΙΒΑΝΟΓΛΟΥ Δ.	1902	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 70 72	ΦΟΥΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Χ.	1918	χφ. νεώτερο
Μ. ΑΣΙΑ 12 477	ΠΛΗΖΙΩΤΗ Χ.	1920	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 43 45	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1920	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 42 44	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1921	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 44 46	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1921	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 45 47	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1921	δακτυλόγραφο
ΚΑΠ. 67 311	[ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ Μ.]	—	δακτυλόγραφο

ΙΩΑΝΝΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- 'Αβραμίδης 'Ι. 257
 'Αθήνα 252, 255, 262
 'Ακακιάδης 'Ιω. 252, 263
American Journal of Archaeology βλ. Περι-
 οδικά
 'Ανάπλασις βλ. Περιοδικά
 'Ανατολή βλ. 'Εφημερίδες
 'Ανδρεάδης 'Αχιλ. 37
 "Ανθιμος 254
 'Αντιγόνη βλ. Σοφοκλέους 'Αντιγόνη
Annuaire de l'Institut de Philologie et
d'Histoire Orientales βλ. Περιοδικά
 'Αριστόβουλος Φίλιππος Π.Γ 250, 251
 'Αρχέλαος 'Ι. βλ. Σαραντίδης 'Αρχέλαος
 'Ο 'Αστήρ (Μικρασιατικό 'Ημερολόγιο) βλ.
 'Ημερολόγια
 Β.Α.Μ. βλ. Μυστακίδης
 Βασίλειος, Μέγας 257
 Βαφειδής Κων. 253
 Βέης Νίκος Α. 255
 Βιβλιογραφία καραμανλίδικων S. Salaville -
 E. Dalleggio 250, 255
 Βιβλιοθήκες
 Γεννάδειος 251
 Manchester Free Reference Library
 253
 Γεδεών Μανουήλ 250, 252
 Γεννάδειος βλ. Βιβλιοθήκες
 Γερμανός Δ' 254
 Γεροστάθης 250
 Γεωργίου Ι. 250
 Γκέλβερι (Κέλβερι, άρχ. Καρβάλη) 252, 263
 Γρηγόριος Ε' 254
 Γρηγόριος ΣΤ' 254
 Dalleggio Eug. βλ. Βιβλιογραφία καραμανλί-
 δικών
 Dawkins Richard M. 255, 256, 260, 261
 Didot Firmin 253
 'Ελευθεριάδης Κωνσταντίνος (παπά-) 263
 'Ελευθεριάδης Ρίζος 254
 Εὐαγγελίδης Μαργαρίτης 252
 Εὐμολπίδης 'Ιωάννης 251
 'Εφημερίδες
 'Ανατολή 255
 Κωνσταντινούπολις 255
 Νεολόγος 255
 Προσφυρικός Κόσμος 250, 251
 Ζαρίφης Γεώργ. 251
 Ζιντζιντερέ βλ. Μονή Τιμίου Προδρόμου
 (Φλαβιανά)
 Ζωγράφος Χρηστάκης 251
Journal of Hellenic Studies βλ. Περιοδικά
 'Ηλιάδης Κ. 257
 'Ημερολόγια
 'Ημερολόγιο τών 'Εθνικῶν καὶ Φιλαν-
 θρωπικῶν καταστημάτων 259
 Μικρασιατικόν 'Ημερολόγιον 'Ο
 'Αστήρ 250
 'Ιάκωβος, παπά- 257
 'Ιερεμίας Δ' 254
 'Ιντζέσου, σχολή 254
 'Ισμαήλ αγάς 258
 'Ιωακείμ Β' 254
 Καβάσιλας Ι. 257
 Καβάσιλας Κ. 257

- Καγιάμ]παση βλ. Νίγδη
 Καισάρεια 252
   'Ελληνικά εκπαιδευτήρια 255
   'Ιεραπόστολοι 262
   'Ιερατική σχολή 256
   Κοινοβιακή σχολή 254
 Κάλφογλου 'Ιω. 255
 Καπαδοκία 250, 251, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260
 Καραβοκυρός Μ. 257
 Καραϊωσηφίδης Χ. 257
 Καραμανλίδικα 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259
 Καραμανλίδικα βλ. καί βιβλιογραφία
 Καρβάλη (άρχ.) βλ. Γκέλβερι
 Καρολίδης Παῦλος 251
 Κοζάνη, νομός 263
 Κοντογιάννης Π. 257
 Κορομηλάς 'Ανδρ. 262
 Κέλβερι βλ. Γκέλβερι
 Κουγιουμτζόγλου 'Ιω. 252, 256
 Κουκίδης Γεώργ. 250, 251
 Κράσογλου Σ. 257
 Κωνσταντινούπολη 253, 255
Κωνσταντινούπολις βλ. 'Εφημερίδες
 Κωνσταντίος Α' 254

 Λαζαρίδης Φ. 257
Λαογραφία βλ. Περιοδικά
 Λεβίδης 'Αναστάσιος 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 261
 Λεβίδης Πλάτων 254, 256, 258, 259
 Λεοντιάδης Στ. Ι. 250
 Λίβερπουλ 262

 Μάντσεστερ 252
 Manchester Free Reference Library βλ. Βιβλιοθήκες
 Μαρκόπουλος Κων. 263
 Μαυροχαλυβίδης Γ. 252
 Μελάς Λέων 251
 Μερή, χωριό του Πόντου 262
 Μερλιέ Μέλπω 260
 Michel Karl 258
 Μικρά 'Ασία 250, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 261
Μικρασιατικά Χρονικά βλ. Περιοδικά

 Μικρασιατικόν 'Ημερολόγιον 'Ο 'Αστήρ βλ. 'Ημερολόγια
 Μονή
   'Αγ. 'Αναγύρων 252
   'Αρχαγγέλων 254
   Τιμίου Προδρόμου (Φλαβιανά) 254
 Μουταλάσκη 260, 261
 Μπογδάνος 'Ηρ. 261
 Μυστακίδης Βασίλειος Α. 251, 255

 Νέα - 'Υόρκη 262
 Νέβσεχίρ (Νεάπολις) 250
Νεολόγος βλ. 'Εφημερίδες
 Νεόφυτος Ζ' 254
 Νίγδη (Καγιάμπαση) σχολή 254
 Νομίδης Μ.Α. 252

Ξενοφάνης βλ. Περιοδικά

 Οικονόμου Παναγιώτης 255
 'Ομήρου 'Οδύσσεια 257

 Παγανάς Ν. 257
 Παντελεημονίδης 'Ιω. 252
 Παπαγγέλης Σπ. 257
Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society βλ. Περιοδικά
 Παράσχος 'Αχιλ. 262
Παρνασσός βλ. Περιοδικά
 Παυλίδης Στ. 257
 Πειραιάς 252
 Περιοδικά
   American Journal of Archaeology 260
   'Ανάπλασις 251
   Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales 261
   The Journal of Hellenic Studies 261
   Λαογραφία 256
   Μικρασιατικά Χρονικά 250
   Ξενοφάνης 252, 254, 255, 256
   Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society 256, 261
   Παρνασσός 251
   Ταχυδρόμος 257
 Πόντος 251, 263

Προσφυγικός Κόσμος βλ. 'Εφημερίδες

Ρίζος Σεφαφείμ 263

Ροδοκανάκης Σ. 257

Salaville Sev. βλ. Βιβλιογραφία καραμανλίδικων

Σειρηνίδης Πρόδρομος 262

Σειρηνίδης Σοφοκλής 262

Σειρηνίδης Στέφανος 262

Σαραντίδης 'Αρχέλαος Ι. 263

Σινασός, έλληνική σχολή 254, 261

Σμύρνη 252, 255

Σοφοκλέους 'Αντιγόνη 258

Σταυρίδης Βασίλ. Θ. 253

Στεφανίδης Θεοδ. 262

Σύλλατα 255

Σύρος 252

Ταχυδρόμος βλ. Περιοδικά

Texier Charles 253

Τήνος 252

Τσαλίκोगλου 'Εμμανουήλ Ι. 255, 257

Τσόγκας Χρήστος Γ. 253

Φάρασα 256, 261

Φερτέκι, σχολή 254

Φλαβιανά βλ. Μονή Τιμίου Προδρόμου (Ζιν-τζίντερε)

Φωκαεύς Θεοδ. 257

Φωκαΐδης Προκόπιος 262

Χάλκη, Θεολογική σχολή 253

Χατζηγιακουμής Μανόλης 257

Χατζηφιλιππίδης 'Απόστολος Α. 255

Χρηστίδης 'Ανάργυρος 257

'Ωραιόπουλος 'Ιω. 257